

Agenda – Y Pwyllgor Deisebau

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 1 – y Senedd Graeme Francis – Clerc y Pwyllgor
Dyddiad: Dydd Mawrth, 3 Hydref 2017 Kath Thomas – Dipwrwy Glerc
Amser: 09.15 0300 200 6565
SeneddDeisebau@cynulliad.cymru

---

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datganiadau o fuddiant (Tudalennau 1 – 34)

2 Deisebau newydd

2.1 P-05-771 Ailystyried y penderfyniad i roi'r gorau i Grant Byw'n Annibynnol
Cymru a'r angen i gefnogi pobl anabl i fyw'n annibynnol
(Tudalennau 35 – 48)

2.2 P-05-773 Peidiwch â Llenwi Safleoedd Tirlenwi!
(Tudalennau 49 – 58)

2.3 P-05-774 Ewch Heibio'n Llydan ac yn Araf (Cymru)
(Tudalennau 59 – 71)

2.4 P-05-776 Cydnabod tri chan mlwyddiant Williams Pantycelyn
(Tudalennau 72 – 88)

2.5 P-05-778 Amddiffyn Cyllyll Môr ar Draeth Llanfairfechan
(Tudalennau 89 – 105)

3 Y wybodaeth ddiweddaraf am ddeisebau blaenorol

Addysg

The following two items will be grouped together for consideration

- 3.1 P-05-757 Cael gwared ar y rhwymedigaeth ar ysgolion i gynnal gweithredoedd addoli crefyddol
(Tudalen 106)
- 3.2 P-05-765 Cadw canllawiau presennol ar gyfer Gwasanaethau Crefyddol
(Tudalennau 107 – 113)

Iechyd

- 3.3 P-04-408 Gwasanaeth i Atal Anhwylder Bwyta ymysg Plant a Phobl Ifanc
(Tudalennau 114 – 118)
- 3.4 P-04-505 Uned Anhwylderau Bwyta yng Nghymru
(Tudalennau 119 – 122)

Amgylchedd a Materion Gwledig

- 3.5 P-04-648 Diwygio'r Cyfarwyddyd ar Olew a Nwy Anghonfensiynol
(Tudalennau 123 – 124)
- 3.6 P-04-683 Coed mewn Trefi
(Tudalennau 125 – 127)
- 3.7 P-05-743 Rhowch Derfyn ar Fasnachu Anifeiliaid Anwes Egsotig yng Nghymru
(Tudalennau 128 – 131)
- 3.8 P-05-753 Cryfhau'r Fframwaith Deddfwriaethol a Rheoleiddiol Ynghylch Cyfleusterau Prosesu Pren Gwastraff
(Tudalennau 132 – 134)
- 3.9 P-05-756 Diogelu cerddoriaeth fyw yng Nghymru
(Tudalen 135)
- 3.10 P-05-759 Ailagor Ffordd Goedwig Cwmcarn adeg y Pasg 2018
(Tudalennau 136 – 141)

Economi a'r Seilwaith

- 3.11 P-05-690 Arwynebu Ffordd A40 Rhaglan-Y Fenni
(Tudalennau 142 – 145)

Gyllid a Llywodraeth Leol

3.12 P-05-726 Rhoi Rhyddhad Ardrethi i Awdurdodau Lleol ar gyfer Cyfleusterau Hamdden a Diwylliannol

(Tudalen 146)

Gymunedau a Phlant

3.13 P-05-734 Gwahardd Codi Ffioedd Asiant Gosod ar Denantiaid

(Tudalennau 147 – 148)

Item 4 – Sessiwn dystiolaeth am P-04-472 Gwnewch y Nodyn Cyngor Technegol Mwynau yn ddeddf ac P-04-575 Galw i Mewn Pob Cais Cynllunio ar Gyfer Cloddio Glo Brig

Dr John Cox, Ddeisebwr am P-04-472 Gwnewch y Nodyn Cyngor Technegol Mwynau yn ddeddf

Terry Evans, Ddeisebwr am P-04-575 Galw i Mewn Pob Cais Cynllunio ar Gyfer Cloddio Glo Brig

Chris Austin, Cynrychiolwr am United Valleys Action Group

4.1 P-04-472 Gwnewch y Nodyn Cyngor Technegol Mwynau yn ddeddf

(Tudalen 149)

4.2 P-04-575 Galw i Mewn Pob Cais Cynllunio ar Gyfer Cloddio Glo Brig

(Tudalennau 150 – 160)

5 Motion under Standing Order 17.42(ix) to resolve to exclude the public from the meeting for the remainder of the meeting
(10.30)

6 Trafod y dystiolaeth o'r Sesiwn Flaenorol

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

P-05-771 Ailystyried y penderfyniad i roi'r gorau i Grant Byw'n Annibynnol Cymru a'r angen i gefnogi pobl anabl i fyw'n annibynnol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Nathan Lee Davies, ar ôl casglu 324 o lofnodion ar-lein a 307 ar bapur – cyfanswm o 631 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Fel rhywun sy'n cael Grant Byw'n Annibynnol Cymru ac yn ymgyrchu dros bobl anabl, rwy'n bwriadu gofyn i Lywodraeth Cymru ailystyried ei phenderfyniad i roi'r gorau i Grant Byw'n Annibynnol Cymru o fis Ebrill 2019 ymlaen.

Cyflwynwyd Grant Byw'n Annibynnol Cymru i helpu pobl a oedd yn arfer hawlio arian gan Gronfa Byw'n Annibynnol Llywodraeth y DU, a gaewyd yn 2015. Mae'r cynllun yn helpu mwy na 1,500 o bobl ledled Cymru. Mae gan bawb sy'n cael y Grant lefel uchel o anghenion gofal a chymorth.

Y bwriad oedd rhoi'r gorau i'r cynllun ym mis Mawrth 2017, ond ym mis Tachwedd, dywedodd Rebecca Evans, y Gweinidog gwasanaethau cymdeithasol, y byddai'r cyllid yn parhau am flwyddyn arall.

Yna, bydd y gronfa £27 miliwn yn cael ei throsglwyddo'n uniongyrchol i awdurdodau lleol yn ystod 2018-19 fel y gallant ddiwallu anghenion cymorth y rhai a oedd yn arfer cael arian drwy'r Gronfa Byw'n Annibynnol erbyn 31 Mawrth 2019.

Gwybodaeth ychwanegol:

Pam yr ydym yn gwrthwynebu'r penderfyniad:

Dywedodd Llywodraeth Cymru fod y penderfyniad wedi'i wneud ar sail cyngor gan randdeiliaid. Cynrychiolwyr o'r trydydd sector neu ddinasyddion oedd y mwyafrif ar y grŵp rhanddeiliaid. Ond nid oeddynt eisiau cael gwared ar Grant Byw'n Annibynnol Cymru, a'r pwynt allweddol yw na chafodd ein cyngor ei dderbyn.

Dylid cofio hefyd nad oes yn rhaid rhoi'r gorau i Grant Byw'n Annibynnol Cymru, ac mae llwyddiant Cronfa Byw'n Annibynnol yr Alban yn brawf o hynny; sydd hefyd yn ddadl o blaid cefnogi Cronfa Byw'n Annibynnol Gogledd Iwerddon.

At hyn ny, roedd maniffesto poblogaidd y blaid Lafur yn nodi cynlluniau i sefydlu system ofal gene dlaethol a fyddai'n annibynnol ar awdurdodai lleol.

Dyma'r union amser y dylai'r Blaid Lafur uno yn erbyn y Torïaid ar faterion o'r fath. Rhaid i ni gwestiynu pam nad yw Plaid Lafur Cymru yn chwarae ei rhan wrth newid y tirlun gwleidyddol?

Yn wir, yn y pen draw, dylem fod yn anelu at sefydlu Cronfa Byw'n Annibynnol i Gymru fel nad oes yn rhaid i unrhyw berson anabl ddioddef yr ansicrwydd a'r unigedd a wynebir gan y rheini sy'n cael Grant Byw'n Annibynnol Cymru ar hyn o bryd. Ni allwn ddechrau credu bod gwir gyfiawnder cymdeithasol a chydaddoldeb i bawb yn bosibl oni fydd Llafur Cymru yn ailystyried ei benderfyniad ynghylch Grant Byw'n Annibynnol Cymru.

Mae'n siŵr y bydd Llafur Cymru yn dadlau y dylem roi cyfle i Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) lwyddo. Fodd bynnag, mae angen buddsoddiad ac adnoddau sylweddol ar y Ddeddf ddelfrydyddol hon i sicrhau ei bod yn llwyddo – ac nid oes dim golwg o'r gwelliannau sydd eu hangen ar ein seilwaith er mwyn sicrhau bod y Ddeddf yn llwyddo. Efallai'n wir ei bod yn bryd cael chwyldro yn y ffordd y darperir gofal cymdeithasol, ond gallai'r fath drawsnewid gymryd degawd neu ragor, ac nid yw'r rhai sy'n derbyn Grant Byw'n Annibynnol Cymru yn haeddu cael eu trin fel arbrawf pan fo'u hanghenion o ran gofal a chymorth yn gofyn am sefydlogrwydd a strwythur hirdymor.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Wreccsam
- Gogledd Cymru

Papur Briffio ar gyfer y Pwyllgor Deisebau

Rhif yr e-ddeiseb: [P-05-771](#)

Teitl y ddeiseb: **Ailystyried y penderfyniad i gau Grant Byw'n Annibynnol Cymru a chefnogi pobl anabl i fyw'n annibynnol**

Testun y ddeiseb:

Pam yr ydym yn gwrthwynebu'r penderfyniad:

Dywedodd Llywodraeth Cymru fod y penderfyniad wedi'i wneud ar sail cyngor gan randdeiliaid. Cynrychiolwyr o'r trydydd sector neu ddinasyddion oedd y mwyafrif ar y grŵp rhanddeiliaid. Ond nid oeddynt eisiau cael gwared ar Grant Byw'n Annibynnol Cymru, a'r pwynt allweddol yw na chafodd ein cyngor ei dderbyn.

Dylid cofio hefyd nad oes yn rhaid rhoi'r gorau i Grant Byw'n Annibynnol Cymru, ac mae llwyddiant Cronfa Byw'n Annibynnol yr Alban yn brawf o hynny; sydd hefyd yn ddadl o blaid cefnogi Cronfa Byw'n Annibynnol Gogledd Iwerddon.

At hynny, roedd maniffesto poblogaidd y blaid Lafur yn nodi cynlluniau i sefydlu system ofal genedlaethol a fyddai'n annibynnol ar awdurdodai lleol.

Dyma'r union amser y dylai'r Blaid Lafur uno yn erbyn y Toriaid ar faterion o'r fath. Rhaid i ni gwestiynu pam nad yw Plaid Lafur Cymru yn chwarae ei rhan wrth newid y tirlun gwleidyddol?

Yn wir, yn y pen draw, dylem fod yn anelu at sefydlu Cronfa Byw'n Annibynnol i Gymru fel nad oes yn rhaid i unrhyw berson anabl ddioddef yr ansicrwydd a'r unigedd a wynebir gan y rheini sy'n cael Grant Byw'n Annibynnol Cymru ar hyn o bryd. Ni allwn ddechrau credu bod gwir gyfiawnder cymdeithasol a chydarddoldeb i bawb yn bosibl oni fydd Llafur Cymru yn ailystyried ei benderfyniad ynghylch Grant Byw'n Annibynnol Cymru.

Mae'n siŵr y bydd Llafur Cymru yn dadlau y dylem roi cyfle i Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) lwyddo. Fodd bynnag, mae angen buddsoddiad ac adnoddau sylweddol ar y Ddeddf ddelfrydyddol hon i sicrhau ei bod yn llwyddo - ac nid oes dim golwg o'r gwelliannau sydd eu hangen ar ein seilwaith er mwyn sicrhau bod y Ddeddf yn llwyddo. Efallai'n wir ei bod yn bryd cael chwyldro yn y ffordd y darperir gofal cymdeithasol, ond gallai'r fath drawsnewid gymryd degawd neu ragor, ac nid yw'r rhai sy'n derbyn Grant Byw'n Annibynnol Cymru yn haeddu cael eu trin fel arbrawf pan fo'u

hanghenion o ran gofal a chymorth yn gofyn am sefydlogrwydd a strwythur hirdymor.

O fis Ebrill 2018 ymlaen, bwriedir trosglwyddo'r cyllid ar gyfer Grant Byw'n Annibynnol Cymru, a gymerodd lle'r Gronfa Byw'n Annibynnol, a'i ddefnyddio i ddarparu gwasanaethau gofal cymdeithasol fel rhan o ddarpariaeth prif ffrwd awdurdodau lleol. Bydd y rhai sy'n cael Grant Byw'n Annibynnol Cymru ar hyn o bryd yn cael cymorth drwy wasanaethau a ddarperir neu a drefnir gan awdurdodau lleol neu drwy daliadau uniongyrchol a weinyddir gan awdurdodau lleol.

Cefndir

Cynllun dewisol a ariannwyd gan Lywodraeth y DU oedd y Gronfa Byw'n Annibynnol, a oedd yn helpu pobl ag anghenion gofal dydd a nos a oedd yn cael elfen gofal gyfradd uwch y Lwfans Byw i'r Anabl. Roedd y Gronfa Byw'n Annibynnol wedi'i dargedu at bobl anabl ag anghenion cymorth cymharol uchel fel dewis arall yn lle gofal preswyl ac fe'i darparwyd yn ychwanegol at wasanaethau gofal cymdeithasol awdurdodau lleol.

Sefydlwyd y Gronfa Byw'n Annibynnol ym 1988 fel cynllun ar gyfer y DU gyfan gyda swyddfeydd yn Nottingham. Roedd yn gweithredu fel ymddiriedolaeth annibynnol yn ôl disgrisiwn a ariannwyd gan yr Adran Gwaith a Phensiynau ac fe'i rheolwyd gan fwrdd ymddiriedolwyr. Byddai'r rhai a oedd yn gymwys i gael taliadau o'r Gronfa yn defnyddio'r arian i brynu gwasanaethau cymorth, yn enwedig cynorthwyr personol, mewn modd tebyg i Daliadau Uniongyrchol.

Ym mis Rhagfyr 2010, cyhoeddodd Gweinidog Pobl Anabl Llywodraeth y DU fod y Gronfa Byw'n Annibynnol ar gau i geisiadau newydd. Ym mis Rhagfyr 2012, yn dilyn ymgynghoriad ar ddyfodol y Gronfa, cyhoeddwyd y byddai'n cael ei chau yn barhaol o fis Ebrill 2015 ymlaen.

Fodd bynnag, ym mis Tachwedd 2013 penderfynodd y Llys Apêl i gynnal [her gyfreithiol](#) yn erbyn y Llywodraeth ar ôl canfod iddi fethu â chyflawni ei Dyletswydd Gydraddoldeb yn yr ymgynghoriad ar ddyfodol y Gronfa Byw'n Annibynnol ac wrth benderfynu ei chau. Yn dilyn hynny, cynhaliodd yr Adran Gwaith a Phensiynau asesiad effaith cydraddoldeb newydd ac, ym mis Mawrth 2014, cyhoeddodd y Gweinidog dros Bobl Anabl y byddai'r Gronfa Byw'n Annibynnol yn cau ar 30 Mehefin 2015. O 1 Gorffennaf 2015 ymlaen, trosglwyddwyd y cyllid a'r cyfrifoldeb ar gyfer anghenion gofal a chymorth y Gronfa Byw'n Annibynnol i awdurdodau lleol yn Lloegr a'r gweinyddiaethau datganoledig yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon.

Mae awdurdodau lleol yng **Nghymru** wedi gweinyddu Grant Byw'n Annibynnol Cymru ers 1 Gorffennaf 2015, ac mae'r taliadau i'r rhai a oedd yn arfer cael cymorth drwy'r Gronfa Byw'n Annibynnol wedi parhau. O fis Ebrill 2018 ymlaen, mae Llywodraeth Cymru yn cynnig trosglwyddo cyllid Grant Byw'n Annibynnol Cymru i awdurdodau lleol ei ddefnyddio i ddarparu gwasanaethau gofal cymdeithasol i'r rhai a oedd yn arfer cael cymorth drwy'r Gronfa Byw'n Annibynnol fel rhan o ddarpariaeth prif ffrwd yr awdurdodau lleol.

Yn **Lloegr**, awdurdodau lleol sydd bellach yn gyfrifol am asesiadau anghenion a threfniadau gofal y rhai a oedd yn arfer cael cymorth drwy'r Gronfa Byw'n Annibynnol.

Yn **yr Alban**, crëwyd [Cronfa Byw'n Annibynnol newydd](#) ar gyfer pobl a oedd yn arfer cael cymorth drwy'r Gronfa Byw'n Annibynnol. Mae cronfa newydd wedi'i chyflwyno yng **Ngogledd Iwerddon** hefyd [yn lle'r Gronfa Byw'n Annibynnol](#), ac fe'i gweinyddir drwy Gronfa Byw'n Annibynnol yr Alban.

Ymateb Llywodraeth Cymru

Mae Gweinidog Iechyd y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymdeithasol wedi ymateb i'r ddeiseb.

Mae'n dweud na wrthwynebwyd y penderfyniad i drosglwyddo arian o Grant Byw'n Annibynnol Cymru i wasanaethau cymdeithasol yr awdurdodau lleol gan y grŵp cynghori rhanddeiliaid, sef y grŵp y mae'r Gweinidog yn ymgynghori ag ef ar benderfyniadau ynghylch yr hen Gronfa Byw'n Annibynnol.

Mae'n dweud hefyd y bydd darparu'r holl wasanaethau gofal cymdeithasol drwy'r awdurdodau lleol yn decach, yn enwedig o gofio bod y Gronfa Byw'n Annibynnol wedi'i chau i ymgeiswyr newydd ers 2010, ac y bydd yn helpu i sicrhau bod pob person anabl yn cael gwasanaethau gofal cymdeithasol yn yr un modd.

Mae'r Gweinidog yn nodi'r opsiynau amgen a ystyriwyd, gan gynnwys trefnu bod y taliadau i'r rhai sy'n gymwys yng Nghymru yn cael eu gweinyddu gan Gronfa Byw'n Annibynnol yr Alban. Mae'n dweud na fyddai'r opsiwn hwn wedi bod ar gael am gryn amser ac y byddai wedi bod yn rhy gostus.

Eich cyf/Your ref Petition P-05-771
Ein cyf/Our ref RE/00766/17

David J Rowlands AM
Chair
Petitions Committee
National Assembly for Wales

SeneddPetitions@assembly.wales

21 August 2017

Dear David,

Thank you for your letter seeking my views on a petition submitted to the Petitions Committee by Nathan Lee Davies in relation to the closure of the Welsh Independent Living Grant.

As Mr Davies outlines in his petition, the Welsh Government put in place in 2015 the Welsh Independent Living Grant (WILG) with local authorities to enable them to maintain payments to recipients in Wales of the Independent Living Fund (ILF). This was following the closure at that time of the ILF by the UK Government. We introduced this grant to ensure continuity of support in the short-term for recipients. This was to help them meet the additional costs of living independently in the community in a similar manner to the financial support they received from the ILF. This arrangement was to provide time for us to consider the most appropriate way to provide support to recipients in the longer-term, so as continue their ability to live independently.

As Mr Davies indicates, to assist with our consideration of what that longer-term support should be a stakeholder advisory group had been established. This had representation from the organisations which represent and act for disabled people in Wales (such as Disability Wales and the Dewis Centre for Independent Living), representation from local authorities and some recipients themselves. The majority of the representatives on the advisory group were, as Mr Davies says, from the third sector or had themselves received payments from the ILF. This was because we wanted advice from those who fully appreciated the outcomes disabled people seek and what they required from the arrangements we were to put in place to support their independent living.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Correspondence.Rebecca.Evans@gov.wales
Gohebiaeth.Rebecca.Evans@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 40
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

The advisory group considered a number of potential options to provide support in future to those who used to receive payments from the ILF. These ranged from perpetuating the WILG indefinitely, or for a set period of time, to establishing similar arrangements in Wales to that of the ILF outside of local authorities' provision, to having support provided in future through local authorities' social care. The advisory group considered the advantages and disadvantages of each option in terms of its effectiveness to support former recipients and its fit with supporting the larger group of disabled people in Wales who had been excluded by the UK Government from receiving support from the ILF (as it had in 2010 closed the ILF to new entrants).

I am not sure why Mr Davies thinks the advisory group wished to keep the WILG. On the contrary, overall it accepted that the arrangements we had put in place through the WILG could only ever be temporary while a longer-term solution was found. After considering the potential options in the light of the issues I set out above, the advisory group on balance favoured the option of future support being provided by local authorities as part of their social care provision. None of the members of the advisory group opposed this recommendation.

The advisory group favoured this option as it matched the future support former recipients would receive with that being provided generally to disabled and older people in Wales. This is through our new person-centred ethos for social care being delivered through the Social Services and Well-being (Wales) Act 2014. The Act came into effect from April last year and changes the way people's needs are assessed and the way support is delivered. People now have more of a say in the well-being outcomes they wish to achieve and the care and support they require to deliver those outcomes. This is similar to the ethos behind the original establishment of the ILF. The Act also contains stronger powers to keep people safe from abuse and neglect.

The advisory group also saw this option as the way forward as it removed the inequitable two-tier approach which currently exists to supporting disabled people in Wales, with some receiving only support from their local authority, while others can receive this as well as dedicated payments from the WILG.

It is also important to note that prior to the advisory group's considerations we undertook a public consultation on a number of possible options to provide support in future. While it is true that the majority of those who responded favoured arrangements in Wales similar to those of the ILF, this was not the option favoured by all recipients who responded. Indeed the vast majority of recipients did not respond to the consultation at all. Nevertheless, my officials did contact those in the Scottish Government to establish the basis of the dedicated support arrangements for former ILF recipients in Scotland and the possibility of those arrangements being extended to Wales.

While ILF Scotland could administer and make payments on behalf of the Welsh Government, it became clear it would not be in a position to do this for a considerable period of time. In addition, it required significant set-up and operating funding to administer our payments, totalling in the first year of operation well over £1 million with annual operating funding in excess of £0.750 million. Such funding would have needed to be top-sliced from the overall funding available to support former recipients in Wales, thereby substantially reducing the funding available for their support itself. On this basis we did not believe that these arrangements would be acceptable given the reduction in support to which it would lead, or that they provided good value for money. Overall the advisory group shared this view and was keen that already limited funds were not used disproportionately on establishing and maintaining separate arrangements to provide support.

Consequently, I accepted the stakeholder advisory group's advice to have support to former ILF recipients in Wales provided in future by local authorities as part of their social care provision. To put this into place the advisory group also recommended that there should be a two year transitional period, whereby in the first year authorities establish all recipients' desired well-being outcomes and agree with them the support they require to achieve these. In the second year recipients would transfer over to receiving all of their support from their local authority, with their payments under the WILG ceasing at the point at which this occurred. I also accepted this recommendation in full, with as a result the transitional period commencing from 1 April this year and due to conclude on 31 March 2019.

Clearly those who wished to see a different option chosen will be disappointed with the decision taken. However, that decision did not ignore the advice of the representatives of disabled people in Wales on the stakeholder advisory group but was fully in accordance with it.

Yours sincerely,

A handwritten signature in cursive script that reads "Rebecca".

Rebecca Evans AC/AM

Gweinidog Iechyd y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Social Services and Public Health

P-05-771 Reconsider the closure of the Welsh Independent Living Grant and support disabled people to live independently – Correspondence from the Petitioner to the Committee, 28.09.17

Dear Mr Rowlands

Many thanks for accepting my petition at the Senedd on September 20 and for taking the time to listen to my concerns regarding the closure of the Welsh Independent Living Grant (WILG). I also appreciate the right to reply to the letter regarding my petition written by Rebecca Evans AM.

As outlined in my petition, the Welsh Government put WILG in place with local authorities to enable them to maintain payments to recipients in Wales of the Independent Living Fund (ILF). This was following the closure at that time of the ILF by the UK Government in 2015. The Grant was introduced to ensure continuity of support in the short-term for recipients.

This move did help Local Authorities to support individuals to meet the additional costs of living independently in the community in a similar manner to the financial support they received from the ILF. However, it has not allowed for any increased payments to cover any change in circumstances, a particular problem for those of us with progressive conditions. I had faith that the Welsh Government would resolve this issue after holding a consultation into how best to provide support to recipients in the longer-term, so as continue our ability to live independently.

A stakeholder advisory group was established that included a number of my contacts as well as representatives from local authorities. The advisory group considered a number of potential options to provide support in future to those who used to receive payments from the ILF. These ranged from perpetuating the WILG indefinitely, or for a set period of time, to establishing similar arrangements in Wales to that of the ILF outside of local authorities' provision [option 4] to having support provided in future through local authorities' social care. The advisory group considered the advantages and disadvantages of each option in terms of its effectiveness to support former recipients and its fit with supporting the larger

group of disabled people in Wales who had been excluded by the UK Government from receiving support from the ILF (as it had in 2009 closed the ILF to new entrants).

I have a real problem with the assertion from the Minister that the stakeholder group were united in agreement with the closure of WILG and the transferring of funds to local authorities. This was quite simply not the case and I request that she provides evidence in support of her claim that "the advisory group on balance favoured the option of future support being provided by local authorities as part of their social care provision. None of the members of the advisory group opposed this recommendation." For instance, was a vote held in the stakeholder advisory group? If so, on what date, what was the result, and can the minutes of that meeting please be provided?

I have spoken to several members of the advisory group who DID oppose LA provision. Surely, this calls into question the basis for the Minister's decision. There's been a total lack of imagination on the part of the Welsh government in terms of creating an independent living plan that all local authorities must buy into. This would be a guarantee of ensuring equity across Wales.

However, this option [option 4] was not given a fair hearing during the stakeholder sessions despite its popularity across Wales when all options were put out for consultation. We were unforgivably never given the result of this consultation, and it seems churlish for the Minister to say that many people – with high care and support needs and lack of empowerment – did not reply. The percentage of voters in general elections has been disappointing for many years, but that does not make our political representatives invalid. I would also challenge the Minister to release the data collected in the consultation.

The members of the stakeholder group that I have spoken to have stated their frustrations with the whole process: "I disagreed with one side of the room almost continuously," and "I would be amazed to see minutes of a meeting where all participants agreed that passing this WILG over to the local authority beyond the ring-fenced period was the way forward." Others have said "I used to go home from all these stakeholder groups thinking we had agreed certain things to discover that was not what had been recorded." and other activists argue that many officials and civil servants do not actually "know what Independent Living means – they still think 'independent' means managing without support".

It would greatly assist me in understanding Welsh Government's decision making process on this issue if the minutes of all of the meetings of the stakeholder advisory group can be provided, and I will submit a Freedom of Information Act request if necessary.

The short-sightedness of the Welsh Government is also highlighted by developments in Northern Ireland where they have recently decided to use the ILF model to support all community living for disabled people.

I would like to ask the Petitions Committee to ask the Minister to provide a copy of the Equalities Impact Assessment (EqIA) on which the policy decision was based. If the Minister cannot show a genuine and thorough EqIA then I would have thought the policy change has little legal standing. A former member of the stakeholder group recalls that: "at one stage there was a jump from all options being on the table (including a Welsh ILF) to "this is what's been decided", without an EqIA being carried out."

I think that the future of Independent Living in Wales depends on a robust enforcement of the Social Services & Wellbeing (Wales) Act. If local authorities make genuine efforts to empower individuals to identify and achieve their Personal Wellbeing Outcomes and access all aspects of Independent Living as a civil and human right that would be great. However, I am not holding my breath. The SSWB Act was promoted by officials as "a guaranteed enforceable right to independent living". This is all positive stuff on paper, but unfortunately disabled people do not live on paper and in the real world we need to see a tough enforcement of this Act. While we wait for this to happen - I do not expect it to be truly functional in my lifetime - we need a necessary protection for those with high care and support needs such as WILG. I would therefore ask the Minister to delay ending WILG until she has concrete evidence that all 22 authorities are genuinely supporting people to achieve their identified wellbeing outcomes. A Stakeholder Group to look at this would be a transparent means to allay people's genuine fears.

One very practical way for Welsh Government to respond to the UN Disability Committee's concerns about disabled people's rights in the UK is to reconsider its misguided policy on supporting former ILF recipients. For more information, please refer to the following link:

<https://assemblyinbrief.wordpress.com/2017/09/19/rights-of-disabled-people-how-the-un-committees-findings-relate-to-wales/>

I understand that Welsh Government's Framework for Action on Independent Living is currently being reviewed. I very much hope that the Framework will be strengthened as a result and that in particular, the rights of former ILF recipients will be supported by Welsh Government re-convening the

stakeholder advisory group to reconsider its WILG policy.

Finally, I would like to draw your attention to the situation in England following the closure of ILF in 2015 when money was transferred to Local Authorities in the same manner that is being proposed by the Welsh Government. This cannot be allowed to happen in Wales. A report by the Department for Work and Pensions (DWP) shows that former recipients of the ILF in England experienced a loss of support, a greater reliance on unpaid care and an “adverse” impact on their physical and mental health after its closure. All of these concerns were raised by disabled activists who campaigned against the decision to close the fund, before it shut in June 2015.

Those former recipients who saw their support “heavily reduced” as a result of the closure – which saw non-ring-fenced funding passed by the government to local authorities – “experienced multiple changes” to their lives.

The report says: “They argued that reductions in care were unfair and denied them opportunities to participate fully in society.

“They encountered changes and restrictions to daily activities, including less support for engaging in leisure activities, work and volunteering.”

Some of those who took part in the DWP study said that the “heavy reduction in care” they had experienced had damaged their physical and mental health, with effects such as loneliness, weight loss, and frailty “due to worry, or due to the physical demands of having to perform everyday activities without the support of a carer”.

I have also included three links at the bottom of this letter that will lead you to further information and reports on the dire situation that disabled people find themselves living with in 21st Century England. This is hardly in keeping with the Welsh Government’s landmark SSWb Act.

I could go on and on all evening about the problems that the closure of WILG will present to disabled people and their families. I haven’t even mentioned the impact it will have on support workers who rely on WILG for their income. As an employer, I do not want to have to tell my team of personal assistants that I will no longer be able to employ them.

In May 2015, I was told by my Local Authority, that without the protection of WILG my hours of care and support could be reduced from 86.5 hours a week – totally inadequate for a rapidly progressive disease – to only 31 hours per week. As an active member of the community, this

would cause isolation and depression. I have no interest in merely existing. I want to live my life like everybody else and I feel that I have become an integral part of my community through involvement with Disability Wales, the Care and Social Services Inspectorate for Wales, Glyndwr University, Wrexham AFC and FDF Centre for Independent Living. This is not to mention my work as an author and poet while I have also been awarded an Honorary Fellowship from Glyndwr University for my work in Disability Rights. To have my hours reduced so drastically – as threatened by my social worker – would have a devastating impact to me and others.

I wish I could write more but time is at a premium. I look forward to hearing the outcome of the petition committee's discussions and have faith that the National Assembly will not turn their backs on disabled people with high care and support needs.

Should you need any further information please do not hesitate to get in touch using my contact details above.

Yours sincerely

Nathan Lee

Davies

Please find below links to three different reports into the effects of the ILF closure in England:

<https://www.gov.uk/government/publications/independent-living-fund-post-closure-review>

<https://www.inclusionlondon.org.uk/campaigns-and-policy/facts-and-information/independent-living-social-care-and-health/ilf-one-year-on/>

<https://www.disabilitynewsservice.com/independent-living-fund-shocking-drop-in-support-after-ilf-closure/>

In addition, I have added some links below concerning my own fight for the continuation of WILG:

<http://www.leaderlive.co.uk/news/2015/07/07/gallery/our-fight-to-fund-independent-lives-in-flintshire-and-wrexham-74959/#.VZu96zMTWf4.twitter>

<http://www.disabilitynewsservice.com/welsh-government-has-sold-disabled-people-down-the-river-on-post-ilf-plans/>

[http://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-politics-](http://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-politics-38385381?SThisFB)

[38385381?SThisFB](http://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-politics-38385381?SThisFB)

[https://nathanleedavies.wordpress.com/save-wilg-](https://nathanleedavies.wordpress.com/save-wilg-campaign/)

[campaign/](https://nathanleedavies.wordpress.com/save-wilg-campaign/)

<https://www.disabilitynewsservice.com/disabled-activist-is-fighting-for-his-life-as-he-hands-petition-to-welsh-government/>

P-05-773 Peidiwch â Llenwi Safleoedd Tirlenwi!

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Claire Perrin, ar ôl casglu 33 o lofnodion ar-lein a 139 ar bapur – cyfanswm o 172 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i naill ai rhoi sticeri bin du newydd ([gweler yr enghraifft sydd wedi'u chynnwys*](#)) neu finiau olwyn printiedig sy'n annog aelwydydd ledled Cymru i ystyried cynnwys y bin cyn ei adael ar ymyl y ffordd i'w gasglu.

Teimlwn, drwy ddisgrifio'r bin yn benodol fel bin 'tirlenwi', y bydd hyn yn fodd o atgyfnerthu'r ystyriaeth a roddir i'r eitemau sydd ynddo. Rydym wedi cynnwys ychydig o wybodaeth ffeithiol am faint o amser y bydd rhai eitemau bob dydd yn aros mewn safleoedd tirlenwi os nad ydynt yn cael eu hailgylchu. Credwn fod hyn yn bwerus iawn, ac y gall wella ymrwymiad Cymru i ailgylchu, ac felly y byddwn yn cyrraedd ein targedau ar gyfer y dyfodol.

Yn y pen draw, rydym am annog pobl i ailgylchu rhagor, yn ogystal â helpu i leihau faint o nwyddau ailgylchadwy sy'n mynd i safleoedd tirlenwi.

*Dim ond fersiwn Saesneg o'r ddelwedd sydd ar gael oherwydd y cafodd ei chyflwyno fel rhan o'r ddeiseb.

Gwybodaeth ychwanegol:

Fy enw i yw Claire Perrin ac rwy'n athrawes yn y Celtic English Academy. Ar ddechrau'r tymor hwn, dechreuais brosiect dosbarth ar ailgylchu, ac anogais fy neg o ddisgyblion i nodi'r opsiynau posibl sydd gan breswylwyr yn y brifddinas. Darganfuwyd hefyd bod Cymru'n rhagori ar ei hymrwymiad i leihau gwastraff tirlenwi erbyn 2025 a'i bod yn arwain y ffordd i weddill y DU o ran gwella mynediad at ganolfannau ailgylchu ac o ran casgliadau o gartrefi yn gyffredinol.

Fodd bynnag, dechreuodd fy nisgyblion sylwi bod llawer o bobl nad ydynt yn ailgylchu'n gywir. Rydym wedi cynnwys enghreifftiau ffotograffig o fagiau ailgylchu gwyrdd mewn biniau olwyn du, bwyd mewn bagiau gwyrdd a du ar ymyl ffyrdd ac eitemau y gellir eu hailgylchu mewn bagiau du. Cynhaliwyd trafodaethau yn y dosbarth ar y rhesymau posibl pam bod hyn yn digwydd. Cynhaliwyd arolwg hefyd a oedd yn gofyn i bobl adnabod y nwyddau ailgylchadwy yn y rhestr ganlynol:

Cynhwysyddion bwyd anifeiliaid anwes; eitemau hylendid personol; dalenni alwminiwm; cynhwysyddion bwyd cyflym; cylchgronau; pecynnau creision; bocsys wyau; bagiau plastig; dillad

Canfuwyd bod llawer o bobl nad oeddent yn gwybod pa eitemau y mae modd eu hailgylchu. Darganfuwyd hefyd nad oedd pobl yn ystyried faint o amser y mae'n ei gymryd i eitemau safleoedd tirlenwi bydru. Pan wnaethom roi gwybod hyn iddynt, cawsant gryn sioc ac roeddent yn awyddus i wneud rhagor i ailgylchu. Roedd hyn yn sbardun i ni ddod o hyd i ateb posibl i faint o eitemau a roddir, yn anghywir, mewn bagiau du / gwyrdd, a byddai modd cyflwyno'r cam hwn ar draws Cymru, a thrwy hynny annog pobl i gymryd mwy o gyfrifoldeb dros reoli eu gwastraff ac yn hynny o beth, atal eitemau y gellir eu hailgylchu rhag cael eu hanfon yn syth i safleoedd tirlenwi.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gogledd Caerdydd
- Canol De Cymru

Deiseb: P-05-773 Peidiwch â Llenwi Tirlenwi

Y Pwyllgor Deisebau | 3 Hydref 2017

Petitions Committee | 3 October 2017

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-773

Teitl y ddeiseb: P-05-773 Peidiwch â Llenwi Tirlenwi

Testun y Ddeiseb: Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i naill ai cyflwyno sticeri newydd ar gyfer biniau olwynion du (gweler yr enghraifft isod) neu finiau olwynion printiedig sy'n annog cartrefi ledled Cymru i ystyried cynnwys y bin cyn ei adael ar ochr y ffordd i'w gasglu.

Teimlwn, trwy ddisgrifio'r bin yn benodol fel bin 'tirlenwi', bydd hyn yn atgyfnerthu ystyriaeth o ran yr eitemau sydd ynddo. Rydym wedi cynnwys rhywfaint o wybodaeth ffeithiol am faint o amser y bydd rhai eitemau bob dydd yn aros mewn safleoedd tirlenwi os na chânt eu hailgylchu. Credwn fod hyn yn bwerus iawn ac efallai y bydd yn gwella ymrwymiad Cymru i ailgylchu ac felly cwrdd â'n targedau ar gyfer y dyfodol.

Yn y pen draw, rydym am annog pobl i ailgylchu mwy yn ogystal â helpu i leihau'r nwyddau ailgylchadwy sy'n mynd i safleoedd tirlenwi.

Ffigur 1 Enghraifft o sticer bin olwynion

Cefndir

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei strategaeth [Tuag at Ddyfodol Diwastraff](#) ym mis Mehefin 2010. Mae'r strategaeth yn nodi fframwaith hirdymor ar gyfer effeithlonrwydd adnoddau a rheoli gwastraff hyd at 2050. Mae'n nodi'r canlyniadau y mae Llywodraeth Cymru yn dymuno eu cyflawni, yn gosod targedau lefel uchel ac yn gosod dull cyffredinol at gyflawni targedau a champau allweddol eraill. Mae'r strategaeth yn gosod nod ar gyfer **bod mor agos â phosibl at ddim tirlenwi (<5%) erbyn 2025**, gydag uchelgais o ddim gwastraff erbyn 2050.

O fis Ebrill 2018, **bydd Treth Gwarediadau Tirlenwi (LDT)** yn disodli'r Dreth Tirlenwi yng Nghymru. Fel y Dreth Tirlenwi oedd yn rhagflaenydd iddi, bydd Treth Gwarediadau Tirlenwi yn dreth ar waredu gwastraff i safleoedd tirlenwi a chodir y dreth yn ôl pwysau. Bydd yn daladwy gan weithredwyr safleoedd tirlenwi, sy'n trosglwyddo'r costau hyn i weithredwyr gwastraff trwy eu ffi giât. Mae Treth Tirlenwi wedi bod yn sbardun sylweddol i wella ymddygiad amgylcheddol; gan annog mwy o atal, aildefnyddio, ailgylchu ac adfer gwastraff.

Mae gan Gymru'r gyfradd ailgylchu uchaf yn y DU, yr ail uchaf yn Ewrop, a'r trydydd uchaf yn y byd. Mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu targedau ailgylchu ar gyfer pob un o 22 awdurdod lleol Cymru mewn ymgais i gynyddu ailgylchu. Roedd yn rhaid i awdurdodau ailgylchu 58% o'u gwastraff erbyn 2016–17, gan godi i 64% erbyn 2019–20 a 70% erbyn 2024–25. Adolygir y ffigurau bob tri mis a chânt eu hychwanegu at gyfanswm treigl 12 mis dros dro. Mae'r ffigurau diweddaraf ar gyfer y 12 mis hyd at ddiwedd Mawrth 2017, gyda'r data terfynol yn cael ei ryddhau ym mis Hydref. [Mae data dros dro am y 12 mis hyd at fis Mawrth 2017](#) (a gyhoeddwyd ym mis Awst) yn dangos cynnydd o 4% ar gyfradd ailgylchu 60% y flwyddyn flaenorol. Dangosodd y ffigurau fod pob un ond un awdurdod lleol – Blaenau Gwent – wedi cwrdd â tharged cyfredol 2016–17. Yr awdurdod lleol oedd yn perfformio orau oedd Ceredigion, gan ailgylchu 70% o'i wastraff a tharo'r targed 2025 naw mlynedd yn gynnar. Er bod Blaenau Gwent wedi methu'r targed o 58%, roedd ei gyfradd ailgylchu o 57% yn gynydd ar y 49% a welwyd flwyddyn yn gynharach.

Gwastraff bagiau du/gweddilliol

Un o nodau strategaeth wastraff Llywodraeth Cymru yw lleihau faint o wastraff gweddilliol a gynhyrchir gan aelwydydd. Mae llawer o awdurdodau lleol yng Nghymru wedi cyflwyno cyfyngiadau ar faint o fagiau du y gellir eu rhoi allan i'w casglu, ac mae gwastraff bagiau du yn cael ei gasglu yn llai aml nag ailgylchu (fel arfer bob 2–3 wythnos) i annog mwy o ailgylchu. [Mae ystadegau diweddaraf Llywodraeth Cymru \(Ionawr i Fawrth 2017\)](#) yn dangos bod mwy na hanner yr awdurdodau lleol yng Nghymru wedi nodi gostyngiad yn y gwastraff aelwydydd gweddilliol a gynhyrchir fesul person, o'i gymharu â'r un cyfnod yn y flwyddyn

flaenorol. Mae gwastraff gweddilliol fesul annedd hefyd wedi gostwng o 111 i 106 kg fesul annedd.

Yn ôl y ffigurau a ddyfynnwyd yn llythyr Ysgrifennydd y Cabinet i'r Pwyllgor, yn 2015–16 anfonwyd mwy na 300,000 tonnell fetrig o wastraff trefol (gwastraff bagiau du/gweddilliol) i'w llosgi gan adennill ynni a chafodd llai na 290,000 tonnell fetrig eu hanfon i safleoedd tirlenwi. **Dywed fod hyn yn dangos cyfyngiad dull seiliedig ar labelu biniau fel rhai ar gyfer 'tirlenwi'** gan yn gynyddol mae'r cynnwys yn cael ei anfon i'w losgi gan adennill ynni.

Camau Gweithredu Llywodraeth Cymru

Yn ei llythyr, mae Ysgrifennydd y Cabinet yn cytuno bod angen gwneud mwy i berswadio pobl i wahanu eu gwastraff yn well, er mwyn sicrhau bod llai o wastraff ailgylchadwy a gwastraff bwyd yn cael eu rhoi mewn biniau gwastraff gweddilliol.

Mae Grŵp Gorchwyl a Gorffen Llywodraeth Cymru o swyddogion a chynrychiolwyr Llywodraeth Leol wedi cytuno bod angen menter newid ymddygiad newydd, gyda'r nod o ddargyfeirio cymaint o ddeunydd ailgylchadwy â phosibl o wastraff gweddilliol i gynwysyddion ailgylchu, gan gynnwys blychau gwastraff bwyd. Dywed Ysgrifennydd y Cabinet fod y fenter ar hyn o bryd yn y camau dylunio, ac mae'n gobeithio y bydd yn cychwyn yn 2018. Mae'r llythyr yn amlinellu bod sawl agwedd ar newid ymddygiad, gan gynnwys:

- Darparu'r seilwaith casglu cywir ar gyfer trigolion i wahanu deunyddiau ailgylchadwy a gwastraff bwyd yn effeithiol o wastraff na ellir ei ailgylchu;
- Rhoi arweiniad ar sut y dylid defnyddio'r gwasanaethau hyn a chodi ymwybyddiaeth y cyhoedd am yr angen i'w defnyddio; a
- Darparu gorfodaeth effeithiol yn erbyn y rhai sy'n methu'n barhaus â pherfformio eu dyletswydd ddinesig i wahanu deunyddiau i'w hailgylchu.

Mae hi'n mynd ymlaen i ddweud bod sawl awdurdod lleol yng Nghymru wedi rhoi sticeri ar finiau olwynion gan ddweud na ddylid rhoi gwastraff bwyd ynddynt, ac y cafwyd bod hyn yn cynyddu maint y gwastraff bwyd a gesglir ar wahân. O ran sticeri ar finiau'n fwy eang, dywed:

Mae'n bosib y bydd gosod sticeri ar finiau yn rhan o fentrau yn y dyfodol, ond mae cymaint mwy i berswadio pobl i ailgylchu'n effeithiol.

Camau Gweithredu Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Mae'r rhan fwyaf o'r drafodaeth ar dirlenwi yn y Cynulliad wedi canolbwyntio ar y Dreth Gwarediadau Tirlenwi (a amlinellir uchod). Yn 2014, cynhaliodd y Pwyllgor Amgylchedd a Chynaliadwyedd [ymchwiliad i bolisi ailgylchu yng Nghymru](#). Ffocws yr ymchwiliad oedd sut i

wella cyfraddau ac ymarfer ailgylchu yng Nghymru, ac nid oedd yn mynd i'r afael yn benodol â mater gwastraff gweddilliol. Fodd bynnag, daeth y Pwyllgor i'r casgliad a ganlyn:

Gallai cyfuniad o gyfathrebu ac ymgysylltu da, ynghyd â gostyngiad mewn casgliadau gwastraff gweddilliol ('bagiau du'), wella cyfraddau ailgylchu eto. Er y gallai fod rôl i ddefnyddio cosbau ariannol yn y dyfodol, byddai'n rhy gynnar i ystyried eu cyflwyno hyd nes bod y ffyrdd eraill o annog pobl wedi methu.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol, fodd bynnag, nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall o reidrwydd i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-773
Ein cyf/Our ref LG/01906/17

David John Rowlands AM
Chair - Petitions committee.
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff Bay
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

23 August 2017

Dear David

Thank you for your letter of 10 August, regarding the petition P-05-773 'Don't Fill Landfill'.

It is encouraging that a teacher and her class have given so much thought to the issues of recycling and how it can be encouraged.

There is a role for either stickers or printing on wheeled bins. Several Welsh Local Authorities have placed stickers on wheeled bins advising food waste should not be deposited in them and it has been shown this has helped to increase the amount of separate collection of food waste in associated premises. Too much information being placed on bins risks confusing residents with too much information. In most Local Authority areas across Wales, most residents are aware the residual bin or sack should not be used to deposit recyclable materials or food wastes.

This is borne out by the very high recycling rate achieved by the residents of Wales, enabled by the excellent collection services provided by Local Authorities. Wales has the highest recycling rate in the UK, the second highest in Europe and the third highest in the world and I am determined Wales will soon become number one in the world for recycling.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 55

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

In 2015-16 more than 300,000 tonnes of municipal waste were sent for incineration with energy recovery and fewer than 290,000 tonnes were sent to landfill. This demonstrates the limitation of an approach based on labelling bins as being for 'landfill'. Wales is rapidly reducing its reliance on landfill. In 2002-03 just 61 tonnes of municipal waste were sent to incineration with energy recovery and almost 155,000 tonnes were sent to landfill, illustrating how far we have come. Use of landfill will fall in future years, especially when a new energy from waste plant is commissioned on Deeside.

The petition as drafted is therefore inherently flawed. That said, the motives behind the petition are laudable and I share them. Half of the material in the residual bin or sack is easily recycled material, including food waste. We need to do more to persuade people to better separate their wastes.

A Task & Finish Group of Welsh Government officials and representatives of Local Government has agreed that there should be a new behaviour change initiative with the purpose of diverting as much recyclable material as possible out of residual waste and into the recycling containers, including food waste caddies. The initiative is being designed at the moment and I hope it will start in 2018.

There are many aspects to promoting behaviour change and these include:

- Providing the right collection infrastructure for residents to effectively separate recyclables and food waste from non-recyclable wastes.
- Providing advice on how these services should be used and raising public awareness about the need to use them.
- Providing effective enforcement against those who persistently fail to perform their civic duty to separate materials for recycling. It should become socially unacceptable for people not to recycle.

It may be that placing stickers on bins will have a role as part of future initiatives, however, there is so much more to persuading people to recycle effectively.

I am very ambitious about the future of recycling, waste prevention and resource efficiency in Wales. I want us to meet and exceed the 70% recycling target set for 2024-25 several years early and we are on course to do that. I will consult next year on when an 80% target should be set. At the same time I will consult on an aspirational target to halve the amount of food waste produced from a baseline in the year 2006-07. There will be new measures to ensure that industrial and commercial waste producers follow the same path as residents and separate their wastes for recycling.

Recycling and resource efficiency are already huge successes for Wales and are contributing to economic growth, new jobs and opportunities for individuals and communities across Wales. I hope the Petitions Committee will agree that whilst the intentions behind the petition P-05-773 are very worthy the proposals themselves are not well suited to the clear strategy for the future.

Regards
Lesley

Lesley Griffiths AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

P-05-774 Ewch Heibio'n Llydan ac yn Araf (Cymru)

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Jocelle Lovell, ar ôl casglu 723 o lofnodion ar-lein a 1,032 ar bapur – cyfanswm o 1,755 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i weithredu ymgyrch ddiogelwch 'addysg gyhoeddus' flynyddol i addysgu holl ddefnyddwyr y ffordd sut i fynd heibio i geffylau a marchogwyr yn ddiogel, ac sy'n tynnu sylw at y peryglon / canlyniadau o beidio â gwneud hynny.

Rydym yn ymwybodol o ddeiseb yn y DU gyfan sy'n ymgyrchu dros lunio cyfraith ar basio ceffylau ar y ffordd yn llydan ac araf (<https://www.change.org/p/uk-govt-make-it-law-to-pass-by-a-horse-wide-and-slow-and-abide-by-our-hand-signals>) ac yn ei chefnogi, ond byddai'n well gennym weld addysg a dulliau atal yn hytrach na gweld erlyniadau yn dilyn digwyddiad difrifol neu angheuol.

Mae gan Lywodraeth Cymru y cyfle i fanteisio ar y deunyddiau a'r wybodaeth sydd eisoes ar gael yn sgîl ymgyrchoedd presennol fel: 'Dead Slow', sef ymgyrch diogelwch ar y ffordd Cymdeithas Ceffylau Prydain, (<http://www.bhs.org.uk/safety-and-accidents/dead-slow>), tra bydd yn pwysleisio materion penodol sy'n wynebu defnyddwyr y ffordd yng Nghymru. Mae'r materion hyn yn cynnwys y cysylltiadau agos rhwng cymunedau trefol a chymunedau gwledig yng Nghymru, a phoblogrwydd Cymru fel cyrchfan i dwristiaid. Mewn cymunedau mwy trefol (e.e. yr ardal gymudo o amgylch Caerdydd), mae swm sylweddol o draffig sy'n defnyddio ffyrdd gwledig, naill ai fel llwybr byr neu fel prif lwybr mynediad. Mewn rhannau eraill o Gymru (e.e. Caerfyrddin a Sir Benfro) ceir mewnlifiad blynyddol o ymwelwyr nad oes ganddynt lawer o brofiad o weld ceffylau ar y ffyrdd.

Y cyfan a ofynnwn yw bod gyrwyr yn dynodi marchogwyr fel defnyddwyr ffyrdd sy'n agored i niwed, a bod yn fwy ystyriol wrth fynd heibio i geffylau. Rydym yn teimlo mai'r ffordd orau o gyflawni hyn yw drwy arweiniad Llywodraeth Cymru, yn unol â'u hymrwymiad i 'Weithio gyda chynrychiolwyr o'r gymuned marchogaeth i ddeall eu pryderon ynghylch diogelwch y ffyrdd

a sut i hwyluso ymgysylltiad â phartneriaid eraill.' (Fframwaith Diogelwch y Ffyrdd Llywodraeth Cymru (Gorffennaf 2013)).

Gwybodaeth ychwanegol:

Mae Cymdeithas Ceffylau Prydain (BHS) yn amcangyfrif bod y diwydiant ceffylau o werth economaidd o £7 biliwn, a'i fod yn cyflogi 220,000 – 270,000 o bobl. Mae hyn, ochr yn ochr â'r manteision iechyd a lles sy'n gysylltiedig â marchogaeth ceffylau yn golygu ei fod yn rhan bwysig o fywyd Cymru. Ond, yn gynyddol, teimlir nad yw llais marchogwyr yn cael ei glywed.

Byddai llawer o farchogwyr yn dewis peidio â defnyddio priffyrdd cyhoeddus, ond, gan fod faint o lwybrau ceffylau hygyrch sydd ar gael yn amrywio ledled Cymru, nid oes fawr o ddewis ganddynt yn aml iawn.

Mae Fframwaith Diogelwch y Ffyrdd Llywodraeth Cymru (Gorffennaf 2013) yn cydnabod bod ceffylau a'u marchogwyr (yn ogystal â gyrwyr cerbydau ceffylau) yn agored i niwed ar y rhwydwaith ffyrdd, ac y gall gwrthdrawiad rhwng ceffyl a cherbyd arwain at ganlyniadau sy'n bygwth bywyd ar gyfer y ceffyl, y marchog a phobl mewn ceir a cherbydau eraill. Mae hefyd yn datgan bod yna dystiolaeth sy'n awgrymu nad oes cofnod manwl o nifer y gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd sy'n ymwneud â cheffylau.

Wrth i nifer y tai newydd sy'n cael eu hadeiladu mewn lleoliadau gwledig / lled-wledig gynyddu, gwelir cynnydd yn swm y traffig ar ffyrdd gwledig, sy'n cael eu defnyddio'n aml gan beiriannau fferm, ceffylau a marchogion. Mae llawer o yrwyr, newydd a phrofiadol, yn aml nad ydynt yn gwybod am y peryglon posibl o yrru'n gyflym ar y ffyrdd hyn, ac nid yw llawer yn gwybod sut i basio ceffylau yn ddiogel. Nid yw'r ffaith bod y terfyn cyflymder cyfreithiol ar y ffyrdd hyn yn 60 milltir yr awr, yn golygu ei bod yn ddiogel i yrru ar y cyflymder hwnnw.

Ar ben hynny, mae tystiolaeth gan Gymdeithas Ceffylau Prydain (<http://www.bhs.org.uk/our-charity/press-centre/news/jan-to-jun-2016/riding-and-road-safety-campaign>) sy'n dangos bod cynnydd o ran y digwyddiadau sy'n ymwneud â cheffylau, marchogion a cherbydau modur ar y ffordd ym mis Mehefin. Er bod y rhesymau dros y cynnydd hwn yn parhau'n aneglur, mae'n bosibl eu bod yn ymwneud â gyrwyr ar eu gwyliau ar ffyrdd anghyfarwydd mewn amgylchiadau anghyfarwydd.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- De Caerdydd a Phenarth
- Canol De Cymru

Papur briffio ar ddeiseb – P-05-774 Ewch Heibio'n Llydan ac yn Araf (Cymru)

Y Pwyllgor Deisebau | 3 Hydref 2017
Petitions Committee | 3 October 2017

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-774

Teitl y ddeiseb: Ewch Heibio'n Llydan ac yn Araf (Cymru)

Testun y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i weithredu ymgyrch ddiogelwch 'addysg gyhoeddus' flynyddol i addysgu holl ddefnyddwyr y ffordd sut i fynd heibio i geffylau a marchogwyr yn ddiogel, ac sy'n tynnu sylw at y peryglon / canlyniadau o beidio â gwneud hynny.

Rydym yn ymwybodol o ddeiseb yn y DU gyfan sy'n ymgyrchu dros lunio cyfraith ar basio ceffylau ar y ffordd yn llydan ac araf (<https://www.change.org/p/uk-govt-make-it-law-to-pass-by-a-horse-wide-and-slow-and-abide-by-our-hand-signals>) ac yn ei chefnogi, ond byddai'n well gennym weld addysg a dulliau atal yn hytrach na gweld erlyniadau yn dilyn digwyddiad difrifol neu angheuol.

Mae gan Lywodraeth Cymru y cyfle i fanteisio ar y deunyddiau a'r wybodaeth sydd eisoes ar gael yn sgîl ymgyrchoedd presennol fel: 'Dead Slow', sef ymgyrch diogelwch ar y ffordd Cymdeithas Ceffylau Prydain, (<http://www.bhs.org.uk/safety-and-accidents/dead-slow>), tra bydd yn pwysleisio materion penodol sy'n wynebu defnyddwyr y ffordd yng Nghymru. Mae'r materion hyn yn cynnwys y cysylltiadau agos rhwng cymunedau trefol a chymunedau gwledig yng Nghymru, a phoblogrwydd Cymru fel cyrchfan i dwristiaid. Mewn cymunedau mwy trefol (e.e. yr ardal gymudo o amgylch Caerdydd), mae swm sylweddol o draffig sy'n defnyddio ffyrdd gwledig, naill ai fel llwybr byr neu fel prif lwybr mynediad. Mewn rhannau eraill o Gymru (e.e. Caerfyrddin a Sir Benfro) ceir mewnlifiad blynyddol o ymwelwyr nad oes ganddynt lawer o brofiad o weld ceffylau ar y ffyrdd.

Y cyfan a ofynnwn yw bod gyrrwyr yn dynodi marchogwyr fel defnyddwyr ffyrdd sy'n agored i niwed, a bod yn fwy ystyriol wrth fynd heibio i geffylau. Rydym yn teimlo mai'r ffordd

orau o gyflawni hyn yw drwy arweiniad Llywodraeth Cymru, yn unol â'u hymrwymiad i 'Weithio gyda chynrychiolwyr o'r gymuned marchogaeth i ddeall eu pryderon ynghylch diogelwch y ffyrdd a sut i hwyluso ymgysylltiad â phartneriaid eraill.' (Fframwaith Diogelwch y Ffyrdd Llywodraeth Cymru (Gorffennaf 2013)).

Mae Cymdeithas Ceffylau Prydain (BHS) yn amcangyfrif bod y diwydiant ceffylau o werth economaidd o £7 biliwn, a'i fod yn cyflogi 220,000 – 270,000 o bobl. Mae hyn, ochr yn ochr â'r manteision iechyd a lles sy'n gysylltiedig â marchogaeth ceffylau yn golygu ei fod yn rhan bwysig o fywyd Cymru. Ond, yn gynyddol, teimlir nad yw llais marchogwyr yn cael ei glywed.

Byddai llawer o farchogwyr yn dewis peidio â defnyddio priffyrdd cyhoeddus, ond, gan fod faint o lwybrau ceffylau hygyrch sydd ar gael yn amrywio ledled Cymru, nid oes fawr o ddewis ganddynt yn aml iawn.

Mae Fframwaith Diogelwch y Ffyrdd Llywodraeth Cymru (Gorffennaf 2013) yn cydnabod bod ceffylau a'u marchogwyr (yn ogystal â gyrwyr cerbydau ceffylau) yn agored i niwed ar y rhwydwaith ffyrdd, ac y gall gwrthdrawiad rhwng ceffyl a cherbyd arwain at ganlyniadau sy'n bygwth bywyd ar gyfer y ceffyl, y marchog a phobl mewn ceir a cherbydau eraill. Mae hefyd yn datgan bod yna dystiolaeth sy'n awgrymu nad oes cofnod manwl o nifer y gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd sy'n ymwneud â cheffylau.

Wrth i nifer y tai newydd sy'n cael eu hadeiladu mewn lleoliadau gwledig / lled-wledig gynyddu, gwelir cynnydd yn swm y traffig ar ffyrdd gwledig, sy'n cael eu defnyddio'n aml gan beiriannau fferm, ceffylau a marchogion. Mae llawer o yrwyr, newydd a phrofiadol, yn aml nad ydynt yn gwybod am y peryglon posibl o yrru'n gyflym ar y ffyrdd hyn, ac nid yw llawer yn gwybod sut i basio ceffylau yn ddiogel. Nid yw'r ffaith bod y terfyn cyflymder cyfreithiol ar y ffyrdd hyn yn 60 milltir yr awr, yn golygu ei bod yn ddiogel i yrru ar y cyflymder hwnnw.

Ar ben hynny, mae dystiolaeth gan Gymdeithas Ceffylau Prydain (<http://www.bhs.org.uk/our-charity/press-centre/news/jan-to-jun-2016/riding-and-road-safety-campaign>) sy'n dangos bod cynnydd o ran y digwyddiadau sy'n ymwneud â cheffylau, marchogion a cherbydau modur ar y ffordd ym mis Mehefin. Er bod y rhesymau dros y cynnydd hwn yn parhau'n aneglur, mae'n bosibl eu bod yn ymwneud â gyrwyr ar eu gwyliau ar ffyrdd anghyfarwydd mewn amgylchiadau anghyfarwydd.

Cefndir

Cyfrifoldeb am ddiogelwch ar y ffyrdd

Llywodraeth Cymru sy'n gyfrifol am bolisiau diogelwch ar y ffyrdd yng Nghymru ac, fel yr Awdurdod Cefnffyrdd perthnasol, mae'n gyfrifol am ddiogelwch rhwydwaith traffyrdd a chefnffyrdd Cymru. Awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am ddiogelwch ar y ffyrdd eraill. Mae gan sawl corff arall rôl ym maes diogelwch ar y ffyrdd, gan gynnwys Asiant Cefnffyrdd De Cymru; Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru; a'r Heddlu.

Mae Partneriaeth Lleihau Anafiadau Ffyrdd Cymru, GanBwyll, yn gweithio i leihau'r nifer sy'n cael eu hanafu ar y ffyrdd, a hynny drwy ddefnyddio camerâu diogelwch a mesurau gorfodi'n bennaf. Mae'r Bartneriaeth yn cynnwys 27 o bartneriaid cyfartal, gan gynnwys y 22 awdurdod lleol yng Nghymru, y pedwar heddlu yng Nghymru a Llywodraeth Cymru. Yn y cyngor y bydd yn ei chynnig i [ddefnyddwyr eraill y ffyrdd](#), ac yn ei [hymgyrchoedd](#), nid yw'r Bartneriaeth yn cyfeirio'n benodol at y rhai sy'n marchogaeth ceffylau ar y ffyrdd.

Mae [Diogelwch Ffyrdd Cymru](#), sef partneriaeth rhwng y 22 awdurdod lleol yng Nghymru; y gwasanaethau brys yng Nghymru; GanBwyll; Llywodraeth Cymru; a RoSPA, yn gweithio i annog partneriaid ac asiantaethau allweddol sy'n gyfrifol am hyrwyddo diogelwch ar y ffyrdd yng Nghymru i gydweithredu a rhyngweithio. Ei chenhadaeth yw "Lleihau anafiadau drwy gydweithio". Mae wedi cynhyrchu amrywiaeth o [adnoddau](#) i hybu diogelwch ar y ffyrdd gan gynnwys [poster i hybu diogelwch marchogion ar y ffyrdd](#) (PDF 311KB).

Camau y mae'r Adran Drafnidiaeth wedi'u cymryd

Mae'r Adran Drafnidiaeth (DfT) yn rhoi cyngor i fodurwyr a marchogion drwy [ei hymgyrch diogelwch ar y ffyrdd, sef PWYLLWCH!](#) Dyma'r cyngor a roddir i fodurwyr:

- Arafwch a byddwch yn barod i stopio os bydd angen
- Cadwch lygad ar farchogion rhag ofn iddynt roi arwydd i chi arafu neu stopio
- Gwyliwch rhag symudiadau sydyn, mae ceffylau'n dychryn yn hawdd ac mae'n anodd rhagweld beth y byddant yn ei wneud
- Peidiwch â chanu'ch corn na refio'ch injan
- Ewch heibio'n araf gan adael digon o le i'r ceffyl. Peidiwch â chyflymu'n sydyn ar ôl mynd heibio.
- Ar gylchfannau, rhaid i farchogion gadw i'r chwith ar y gylchfan nes byddant yn cyrraedd eu ffordd ymadael a, bryd hynny, byddant yn rhoi arwydd eu bod am droi i'r chwith. Fel arfer, dim ond wrth gyrraedd ffordd ymadael nad ydynt am ei defnyddio y byddant yn rhoi arwydd eu bod yn mynd i'r dde.

Rheolau'r Ffordd Fawr

Mae Rheolau'r Ffordd Fawr yn cynnwys [rheolau ar gyfer defnyddwyr ffyrdd y mae angen iddynt gymryd mwy o ofal nag arfer](#), fel marchogion. Mae'r Cod yn pwysleisio mai'r "defnyddwyr ffyrdd

mwyaf agored i niwed yw cerddwyr, beicwyr, beicwyr modur a marchogion" (Rheol 204). Mae Rheol 215 yn ymwneud â marchogion a cherbydau a gaiff eu tynnu gan geffylau:

Byddwch yn arbennig o ofalus i farchogion ceffylau a cherbydau a gaiff eu tynnu gan geffylau wrth fynd heibio iddynt. **Ewch heibio'n araf gan adael digon o le.** Mae marchogion yn aml yn blant, felly cymerwch fwy o ofal nag arfer a chofiwch y bydd dau farchog yn teithio wrth ochr ei gilydd weithio wrth i farchog profiadol hebrwng ceffyl neu farchog ifanc neu ddibrofiad. Cadwch lygad ar y marchogion rhag ofn iddynt roi arwydd i chi arafu neu stopio. Cymerwch ofal mawr gan drin pob ceffyl fel perygl posibl; mae'n anodd rhagweld beth y byddant yn ei wneud, er gwaethaf ymdrechion y marchog / gyrrwr

O ran geiriad y Cod, er fydd neb yn cael ei erlyn am beidio â chadw at rheolau hyn, [yn ôl yr Adran Drafnidiaeth](#), mae'n bosibl defnyddio achosion o'r fath mewn unrhyw achos llys i sefydlu cyfrifoldeb.

Llwyddwyd i sicrhau cefnogaeth 111,000 o unigolion ledled y DU i ddeiseb yn galw am gyflwyno cyfraith yn ymwneud â [mynd heibio i geffylau a pharchu arwyddion llaw marchogion](#). Yn dilyn y ddeiseb, cynhaliwyd [trafodaeth yn Nhŷ'r Cyffredin](#) ar 4 Gorffennaf 2017 ar ddiogelu marchogion a cheffylau ar ffyrdd gwledig. Wrth ymateb i'r ddadl, dywedodd Jesse Norman, yr Is-ysgrifennydd Gwladol dros Drafnidiaeth:

the Department [for Transport], through the "THINK! road safety" campaign, worked directly with the British Horse Society to support its own "Dead Slow" campaign, to encourage car drivers to pass horses safely. The Department was able to reinforce the BHS campaign by developing a short film that is being promoted as a public information film on UK TV stations. [...]

The Department has also invested in promoting the film on YouTube and other social media, such as Twitter and Facebook. Leaflets and posters to support the campaign further reminded motorists of the need to be patient when they encounter horses on the road and supplemented the advice already given in The Highway Code.

[...] Road safety officers around the country have also been encouraged to feature the campaign locally. To some extent, therefore, there is already a national campaign, in embryo at least.

Mae'r fideo a gynhyrchwyd ar y cyd rhwng yr Adran Drafnidiaeth a Chymdeithas Ceffylau Prydain yn dangos sut i fynd heibio i geffylau yn ddiogel, ac mae i'w gweld [yma](#).

Camau y mae Cymdeithas Ceffylau Prydain a'r AA wedi'u cymryd

[Cymdeithas Ceffylau Prydain](#) yw'r elusen sy'n gweithio i hybu a hyrwyddo addysg, hyfforddiant a diogelwch y cyhoedd ym mhob dim sy'n ymwneud â cheffylau. Mae'r Gymdeithas yn hyrwyddo diogelwch ceffylau a marchogion drwy gyhoeddiadau fel [Road Sense for Riders](#) (PDF 644Kb) a [Horse Sense for Motorists](#) (PDF 4.14MB), a'i hymgyrch [Dead Slow](#) .

Wrth lansio'i hymgyrch Dead Slow ym 2016, cyhoeddodd Cymdeithas Ceffylau Prydain [ystadegau am ddigwyddiadau'n ymwneud â cheffylau ar y ffyrdd](#). Ar sail y digwyddiadau a gofnodwyd ar ei [gwefan damweiniau ceffylau](#) rhwng Tachwedd 2010 a Mawrth 2016, tynnodd y Gymdeithas sylw at y canlynol:

over 2,000 reports [2,070 incidents reported in five years] of road incidents involving horses have been reported to the charity. Of these, 36 caused rider deaths, and 181 resulted in a horse dying from their injuries or being put to sleep.

75% of accidents happened because the vehicle passed the horse without allowing enough space, while over a quarter of respondents said that they also had to deal with driver road rage during the incident.

O'r 2,070 o ddigwyddiadau a gofnodwyd, digwyddodd 146 yng Nghymru. Mae'r AA hefyd wedi cyhoeddi canllawiau ar [rannu'r ffordd yn ddiogel â cheffylau](#).

Llywodraeth Cymru

Fframwaith Diogelwch Ffyrdd ar gyfer Cymru

Mae gwefan Diogelwch Ffyrdd Llywodraeth Cymru yn nodi ei bod yn "gweithio gyda'r heddlu, gwasanaethau tân ac achub, awdurdodau lleol a'r trydydd sector i wella diogelwch ar y ffyrdd yng Nghymru". Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei [Fframwaith Diogelwch Ffyrdd ar gyfer Cymru](#) (PDF 1.13MB) yn 2013. Mae'r Fframwaith yn esbonio sut y bydd Llywodraeth Cymru yn ymdrin â diogelwch ar y ffyrdd tan 2020, gan gynnwys ei thargedau diogelwch ffyrdd a'r camau y mae'n eu cymryd i'w cyrraedd.

Mae Llywodraeth Cymru am gyrraedd y targedau a ganlyn ar gyfer holl ffyrdd Cymru erbyn 2020, o'u cymharu â'r ffigurau cyfartalog rhwng 2004–2008:

gostyngiad o 40 y cant yn y nifer a gaiff eu lladd a'u hanafu'n ddifrifol ar ffyrdd Cymru;

gostyngiad o 25 y cant yn nifer y beicwyr modur a gaiff eu lladd a'u hanafu'n ddifrifol ar ffyrdd Cymru;
a

gostyngiad o 40 y cant yn nifer y bobl ifanc (16–24 oed) a gaiff eu lladd a'u hanafu'n ddifrifol ar ffyrdd Cymru.

Mae'r Fframwaith yn cynnwys ymrwymiad i gefnogi ymgyrchoedd amrywiol yn ymwneud â gyrru dan ddylanwad alcohol a chyffuriau, gyrru'n ddiotal, defnyddio ffonau symudol a gwisgo gwregysau diogelwch. O ran marchogion, mae'r Fframwaith yn cydnabod bod y rhai sy'n marchogaeth ar y ffyrdd yn agored i niwed ac mae'n cynnwys ymrwymiad i weithio gyda chynrychiolwyr o'r gymuned farchogaeth i ddeall y pryderon yn well ac i hwyluso ymgysylltiad:

71. Mae ceffylau a'u marchogion (yn ogystal â gyrwyr cerbydau ceffylau) yn agored i niwed ar y rhwydwaith ffyrdd. Gall gwrthdrawiad rhwng ceffyl a cherbyd beryglu bywyd y ceffyl, y sawl sy'n ei farchogaeth a'r rhai yn y cerbyd.

72. Mae tystiolaeth i awgrymu y caiff nifer y gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd sy'n cynnwys ceffylau eu tanadrodd mewn data anafusion¹¹.

73. Mae marchogaeth yn fwy cyffredin (yn enwedig ar y ffyrdd) mewn rhannau penodol o'r wlad. Mae nifer fawr o bobl yn marchogaeth mewn ardaloedd gwledig ac maent yn cyfrannu'n sylweddol at yr economi wledig.

Byddwn yn:

- i. Gweithio gyda chynrychiolwyr o'r gymuned farchogaeth i ddeall eu pryderon o ran diogelwch ar y ffyrdd a hwyluso trefniadau i ymgysylltu â phartneriaid eraill.

Disgwylw'n i bartneriaid wneud y canlynol:

- ii. Ymgysylltu â'r gymuned farchogaeth ac ystyried a ddylid cyflwyno unrhyw ymyriadau diogelwch ar y ffyrdd, mewn ardaloedd lle ceir nifer fawr o farchogion a/neu wrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd sy'n cynnwys ceffylau.

Yn ei ymateb i'r ddeiseb hon, dywedodd Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a Seilwaith:

Mae gennym berthynas waith agos â Chymdeithas Ceffylau Prydain. Mae fy swyddogion yn siarad â chynrychiolydd Cymreig y Ceffylau Brydeinig yn rheolaidd ac yn eu cynorthwyo i wneud cysylltiadau ac i ymgysylltu â phartneriaid eraill yng Nghymru.

Rydym yn gwerthfawrogi arbenigedd Cymdeithas Ceffylau Prydain yn y maes hwn. Dyna pam yr ydym yn dewis cefnogi eu hymgyrchoedd yn hytrach na chynnal ein hymgyrchoedd ein hunain.

Mae Llywodraeth Cymru yn cynhyrchu datganiad blynyddol am [ddamweiniau ffordd yng Nghymru](#) yn seiliedig ar [ddata'r heddlu am y nifer a gaiff eu hanafu](#) ar ffyrdd Cymru. Mae [datganiad 2016](#) (PDF 2.27MB) yn cynnwys gwybodaeth am ddifrifoldeb yr anafiadau (wedi'u lladd, eu hanafu'n ddifrifol neu fân anafiadau) a gwybodaeth am y rhai a anafwyd (mae marchogion yn cael eu cynnwys yn y categori 'defnyddwyr ffyrdd eraill'). Yn ôl y data sylfaenol ar gyfer [pob categori o ddefnyddiwr a anafwyd ar ffyrdd Cymru](#), o'r 6,853 a anafwyd yn 2016, cafodd 1 marchog fân anafiadau. Yn ôl cofnodion heddluoedd Cymru ar gyfer 2015, cafodd 5 marchog fân anafiadau ac anafwyd dau arall yn ddifrifol.

Arian ar gyfer diogelwch ar y ffyrdd

Caiff awdurdodau lleol arian gan Lywodraeth Cymru ar gyfer diogelwch ar y ffyrdd ar ffurf [Grant Diogelwch ar y Ffordd](#). Gall awdurdodau lleol wneud cais am arian grant bob blwyddyn i roi prosiectau ar waith i geisio lleihau'r nifer a gaiff eu hanafu ar ffyrdd Cymru. Wrth ddyrannu'r arian, bydd Llywodraeth Cymru yn rhoi blaenoriaeth i "gynlluniau sy'n lleihau nifer y beicwyr modur, y bobl ifanc a'r defnyddwyr ffyrdd eraill sy'n agored i niwed sy'n cael eu lladd neu eu hanafu'n ddifrifol".

Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi ariannu prosiectau i geisio [gwella diogelwch marchogion ar y ffordd](#) drwy'r Gronfa Datblygu Gwledig.

Camau y mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru wedi'u cymryd

Nid yw'r Gwasanaeth Ymchwil yn ymwybodol o unrhyw drafodaethau blaenorol ar y mater hwn yn y Cynulliad.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol, fodd bynnag, nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall o reidrwydd i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-774
Ein cyf/Our ref KS/02919/17

David John Rowlands AC
Cadeirydd - y Pwyllgor Deisebau.

government.committee.business@cymru.gsi.gov.uk

3 Medi 2017

Annwyl David

Diolch am eich llythyr dyddiedig 10 Awst ynghylch deiseb P-05-774 Ewch Heibio'n Llydan ac yn Araf Cymru

Rydym o ddifrif ynghylch cadw defnyddwyr ffyrdd sy'n agored i niwed yn ddiogel. Fel y dywedodd y deisebwr, mae Fframwaith Diogelwch ar y Ffyrdd Cymru yn cynnwys cais i weithio gyda chynrychiolwyr y gymuned marchogaeth ceffylau i ddeall eu pryderon ynghylch defnyddio'r ffyrdd a'u hannog i gydweithio â phartneriaid eraill.

Mae gennym berthynas waith agos â Chymdeithas Ceffylau Prydain. Mae fy swyddogion yn siarad â chynrychiolwyr Cymreig Cymdeithas Ceffylau Prydain yn rheolaidd ac yn eu helpu i gysylltu a chydweithio â phartneriaid eraill yng Nghymru.

Rydym yn gwerthfawrogi arbenigedd Cymdeithas Ceffylau Prydain yn y maes hwn. Dyna pam ein bod wedi penderfynu cefnogi'u hymgyrch nhw yn hytrach na chynnal ein hymgyrch ein hunain.

Yn gywir,

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-774 Pass Wide and Slow Wales – Correspondence from the Petitioner to the Chair, 26.09.17

David John Rowlands AC
Chair – Petitions committee

Ref: Pass Wide and Slow Wales Petition

26 September 2017

Firstly we would like to thank members of the committee and support team for allowing us the opportunity to hand in the Pass Wide and Slow Wales (PWASW) petition in, in person on September 26th, and for allowing us to bring horses up to the Senedd.

We recognise that in the broader context our campaign crosses several Welsh Government policy agendas including: environment, economy and infrastructure, housing, and health. Our key priority is to educate drivers how to pass horses and riders appropriately to ensure everyone's safety. To do this we must also look at some of the wider issues including:

- The lack of off road and accessible riding in parts of Wales
- New build housing estates increasing the volume of traffic on the roads.
- Infrastructure that cannot cope with the increase of traffic, creating bottlenecks, which results in people using the lanes as a short cut.
- Driver's attitudes towards vulnerable road users, not just horses and riders.
- The national speed limit in country lanes and driving accordingly to the road conditions. Often when riders ask drivers to slow down they are met with a myriad of abuse including ' I'm not speeding, the limit is 60mph'.

The equestrian industry also plays an important role in the Welsh economy, along with the health and wellbeing benefits of being active and being outdoors.

It is very encouraging to see that the Welsh Government (WG) has a positive relationship with the British Horse Society (BHS), and is supportive of the work they do.

The BHS has been very supportive of the Pass Wide and Slow Wales campaign. Working in partnership, we have; promoted the petition, coordinated meetings with South Wales Police and attended the Cross Party Group on The Horse at the Assembly.

The “Dead? or Dead Slow?” campaign delivered by the BHS in 2016 was hard hitting and very informative, and they continue to focus on improving safety including educating riders through the Riding and Road Safety course, and encouraging people to share ‘Dead? Or Dead Slow’ video.

But horse riders are facing an increasing number of incidents when riding on the roads. The number of reported incidents is also increasing since the BHS developed the Horse Accidents website.

We are not asking the WG to create a brand new campaign, but we are asking that more support/leadership, is given to enable the Dead? Or Dead Slow campaign to run annually here in Wales. More so, we would like to see it publicised more widely through main stream media channels, posters etc...to maximize its long term impact.

We feel that education is the best approach, and the one that would have the most positive and lasting outcomes. We, the PWASW petitioners would be more than happy to work with WG, the BHS and other key partners to make this happen.

One incident leading to injury or death of a horse, the rider or a driver is one to many. We need to send a strong but positive united message so drivers understand the consequences of their actions.

Yours sincerely

Jocelle Lovell – lead petitioner
Rachel Francis
Ulrike Smalley
Angela Baker

Eitem 2.4

P-05-776 Cydnabod tri chan mlwyddiant Williams Pantycelyn

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Aled Gwyn Job, ar ôl casglu 545 o lofnodion ar-lein a 569 ar bapur – cyfanswm o 1,114 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Galwn ar Lywodraeth Cymru i gydnabod a choffáu tri chan mlwyddiant geni William Williams, Pantycelyn eleni (1717–2017).

Credwn fod Williams Pantycelyn wedi gosod y seiliau ar gyfer y Gymru Fodern trwy ei holl emynau (dros 900), ei weithiau llenyddol amrywiol (90), a'i genhadu diflino dros yr efengyl trwy Gymru ben baladr am 40 mlynedd. Arweiniodd Diwygiadau Methodistaid y 18fed ganrif, y bu Williams yn rhan mor allweddol ohonynt, at sefydlu'r corff cenedlaethol cyntaf yn hanes Cymru ers 400 mlynedd, sef Methodistiaid Calфинаidd Cymru (1811). Roedd hwnnw yn ei dro yn gyfrwng i sbarduno cyfres o ddiwygiadau addysgol, cymdeithasol a gwleidyddol pellach fu'n gwbl ganolog wrth greu'r Gymru Fodern.

Mae Pantycelyn felly yn fwy na dim ond un o ffigurau mawr y traddodiad ffydd yng Nghymru. Mae'n un o ffigurau mawr ein stori genedlaethol fel Cymry.

Mae'n ddyletswydd ar Lywodraeth Cymru i gydnabod ei gyfraniad anferthol i'n cenedl a galwn ar y Llywodraeth i drefnu dathliad priodol wedi i'r aelodau ddychwelyd i Gaerdydd ym mis Medi.

Gwybodaeth ychwanegol:

Nodwn fod Llywodraeth Cymru wedi trefnu dathliadau cyffelyb i nodi cyfraniadau dau o Gymry amlwg eraill yn ddiweddar. Y llynedd, dathlwyd cyfraniad y nofelydd plant Roald Dahl, a'r flwyddyn gynt, dathlwyd cyfraniad y bardd Dylan Thomas. Gwariwyd symiau helaeth o arian trethdalwyr Cymru ar y digwyddiadau hyn.

Gyda chynsail fel hon wedi ei gosod ddwywaith yn ddiweddar, credwn y byddai'n anesgusodol i'n llywodraeth genedlaethol wrthod cydnabod cyfraniad Williams Pantycelyn yn yr un modd.

Gyda phob dyledus barch i Dylan Thomas a Roald Dahl, a'u cyfraniadau unigol yn eu meysydd priodol – does dim modd cymharu eu cyfraniadau hwy i fywyd Cymru gyfan gyda chyfraniad y Pêr Ganiedydd, William Williams. Bu ymateb cyhoeddus ffyrnig yn ddiweddar i ffiasgo " Y Cylch Haearn" a'r

syniad hwn o wario £400,000 i ddathlu goresgyniad Cymru gan Edward I gyda darn o gelf yng Nghastell y Fflint. Y gŵyn a gafodd ei mynegi dro ar ôl tro gan aelodau o'r cyhoedd oedd, sut ar wyneb y ddaear gallai Llywodraeth Cymru fod mor anwybodus ac ansensitif am hanes Cymru ei hun?

Byddai dathlu a choffáu bywyd a gwaith Williams Pantycelyn mewn modd priodol yn dangos fod gan Lywodraeth Cymru ymdeimlad tuag at ein hanes cenedlaethol.

Un syniad y carem ichi ei ystyried ydy trosglwyddo'r arian a ddynodwyd ar gyfer y Cylch Haearn a chodi darn o gelf aruchel yn Llanymddyfri i gofio am Y Pêr Ganiedydd.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Arfon
- Gogledd Cymru

Papur Briffio ar gyfer y Pwyllgor Deisebau

Y Pwyllgor Deisebau | 3 Hydref 2017
Petitions Committee | 3 October 2017

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil: Cydnabod tri chan mlwyddiant Williams Pantycelyn

Rhif y ddeiseb: P-05-776

Teitl y ddeiseb: Cydnabod tri chan mlwyddiant Williams Pantycelyn

Testun y ddeiseb: Galwn ar Lywodraeth Cymru i gydnabod a choffáu tri chan mlwyddiant geni William Williams, Pantycelyn eleni (1717–2017). Credwn fod Williams Pantycelyn wedi gosod y seiliau ar gyfer y Gymru Fodern trwy ei holl emynau (dros 900), ei weithiau llenyddol amrywiol (90), a'i genhadu diflino dros yr efengyl trwy Gymru ben baladr am 40 mlynedd. Arweiniodd Diwygiadau Methodistaidd y 18fed ganrif, y bu Williams yn rhan mor allweddol ohonynt, at sefydlu'r corff cenedlaethol cyntaf yn hanes Cymru ers 400 mlynedd, sef Methodistiaid Calфинаidd Cymru (1811). Roedd hwnnw yn ei dro yn gyfrwng i sbarduno cyfres o ddiwygiadau addysgol, cymdeithasol a gwleidyddol pellach fu'n gwbl ganolog wrth greu'r Gymru Fodern. Mae Pantycelyn felly yn fwy na dim ond un o ffigurau mawr y traddodiad ffydd yng Nghymru. Mae'n un o ffigurau mawr ein stori genedlaethol fel Cymry. Mae'n ddyletswydd ar Lywodraeth Cymru i gydnabod ei gyfraniad anferthol i'n cenedl a galwn ar y Llywodraeth i drefnu dathliad priodol wedi i'r aelodau ddychwelyd i Gaerdydd ym mis Medi.

Gwybodaeth ychwanegol:

Nodwn fod Llywodraeth Cymru wedi trefnu dathliadau cyffelyb i nodi cyfraniadau dau o Gymry amlwg eraill yn ddiweddar. Y llynedd, dathlwyd cyfraniad y nofelydd plant Roald Dahl, a'r flwyddyn gynt, dathlwyd cyfraniad y bardd Dylan Thomas. Gwariwyd symiau helaeth o arian trethdalwyr Cymru ar y digwyddiadau hyn.

Gyda chynsail fel hon wedi ei gosod ddwywaith yn ddiweddar, credwn y byddai'n anesgusodol i'n llywodraeth genedlaethol wrthod cydnabod cyfraniad Williams Pantycelyn yn yr un modd.

Gyda phob dyledus barch i Dylan Thomas a Roald Dahl, a'u cyfraniadau unigol yn eu meysydd priodol – does dim modd cymharu eu cyfraniadau hwy i fywyd Cymru gyfan gyda

chyfraniad y Pêr Ganiedydd, William Williams.

Bu ymateb cyhoeddus ffyrnig yn ddiweddar i ffiasgo " Y Cylch Haearn" a'r syniad hwn o wario £400,000 i ddathlu goresgyniad Cymru gan Edward I gyda darn o gelf yng Nghastell y Fflint. Y gŵyn a gafodd ei mynegi dro ar ôl tro gan aelodau o'r cyhoedd oedd, sut ar wyneb y ddaear gallai Llywodraeth Cymru fod mor anwybodus ac ansensitif am hanes Cymru ei hun?

Byddai dathlu a choffáu bywyd a gwaith Williams Pantycelyn mewn modd priodol yn dangos fod gan Lywodraeth Cymru ymdeimlad tuag at ein hanes cenedlaethol.

Un syniad y carem ichi ei ystyried ydy trosglwyddo'r arian a ddynodwyd ar gyfer y Cylch Haearn a chodi darn o gelf aruchel yn Llanymddyfri i gofio am Y Pêr Ganiedydd.

William Williams Pantycelyn

Ganwyd William Williams yng Nghefn-coed ger Pentre-tŷ-gwyn ym mhlwyf Llanfair-ar-y-bryn, Sir Gaerfyrddin yn 1717. Wedi marwolaeth ei dad, symudodd ei fam i'w hen gartref teuluol, fferm gyfagos o'r enw Pantycelyn.

Cafodd William Williams dröedigaeth wrth wrando ar y diwygiwr efengylaidd, Howel Harris, yn pregethu ym mynwent Talgarth yn 1737, cyn cael ei ordeinio'n ddiakon yn 1740, a gweithio fel curad i Theophilus Evans yn Llanwrtyd, Llanfihangel a Llanddewi Abergwesyn tan 1743. Gwrthododd esgob Tyddewi ei urddo'n offeiriad yn 1743, oherwydd ei weithgareddau Methodistaidd, felly penderfynodd fod yn bregethwr teithiol.

Ysgrifennodd William Williams sawl casgliad o emynau, a'i emyn fwyaf poblogaidd yw Arglwydd, Arwain Trwy'r Anialwch, sy'n fwy adnabyddus fel Guide me, O thou great Jehovah, sef cyfieithiad Peter Williams o 1771. Nid emynwr yn unig oedd William Williams, ysgrifennodd farddoniaeth a rhyddiaith hefyd.

Bu farw William Williams yn 1791, a chafodd ei gladdu yn eglwys Llanfair-ar-y-bryn.

Dathlu Dylan Thomas

Yn 2014 cafodd cyfres o ddigwyddiadau eu trefnu gan Lywodraeth Cymru, Cyngor y Celfyddydau, Cyngor Abertawe a Chyngor Sir Gaerfyrddin, i ddathlu canmlwyddiant geni Dylan Thomas. Roedd y digwyddiadau'n cynnwys:

- Taith lenyddol ac arddangosfa yn y Llyfrgell Genedlaethol;
- Perfformiad llwyfan o A Child's Christmas in Wales;
- Cynhyrchiad o Under Milk Wood; a
- Phum cyngerdd ym Mhrifysgol Bangor.

Yn ôl [adroddiadau newyddion ym mis Mehefin 2012](#), roedd cyfanswm o £750,000 ar gael gan Lywodraeth Cymru, Cyngor y Celfyddydau, Cyngor Abertawe a Chyngor Sir Gaerfyrddin, i'r rheiny oedd am drefnu digwyddiadau i ddathlu canmlwyddiant geni Dylan Thomas. Roedd £500,00 ar gael ar gyfer trefnu tri neu bedwar o ddigwyddiadau mawr o safon rhyngwladol, £225,000 ar gyfer hyd at 10 o weithgareddau canolig, a £25,000 i'w rannu ymysg digwyddiadau cymunedol bychan.

Dathlu Roald Dahl

Yn 2016 cafodd cyfres o ddigwyddiadau eu trefnu gan Lywodraeth Cymru, National Theatre Wales, Canolfan Mileniwm Cymru a Llenyddiaeth Cymru, i ddathlu canmlwyddiant geni Roald Dahl. Roedd y digwyddiadau'n cynnwys:

- City of the Unexpected – cynhyrchiad ar y cyd rhwng National Theatre Wales a Chanolfan Mileniwm Cymru, oedd yn cael ei berfformio ar hyd ac ar led Caerdydd, gan ddathlu bywyd a gwaith Roald Dahl;
- Prosiect Gwlad y Gân; ac
- Arddangosfa o ddarluniau Quentin Blake, fu'n gyfrifol am greu'r darluniau ar gyfer nifer o lyfrau Roald Dahl.

Yn ôl [cais Rhyddid Gwybodaeth o fis Hydref 2016](#), bu i Uned Prif Ddigwyddiadau Llywodraeth Cymru gefnogi dau ddigwyddiad i ddathlu canmlwyddiant Roald Dahl, gyda'r llywodraeth yn darparu £500,000 o grantiau tuag at y prosiectau.

Ymateb Llywodraeth Cymru

Wrth ymateb i'r ddeiseb, dywedodd Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a Seilwaith, Ken Skates, bod Llywodraeth Cymru yn ariannu'r celfyddydau drwy Gyngor Celfyddydau Cymru, sy'n gweithio o fewn fframwaith strategol wedi'i bennu gan Lywodraeth Cymru. Mae'r Uned Prif Ddigwyddiadau wedi ariannu digwyddiadau a gweithgareddau, a drefnwyd gan bartneriaid, fel rhan o ddathliadau canmlwyddiant llenorion o Gymru, gan gynnwys Roald Dahl a Dylan Thomas. Yn ôl llythyr Ysgrifennydd y Cabinet, mae gan y ddau awdur yma broffiliau rhyngwladol ac roedd y rhaglenni cysylltiedig yn bodloni'r [meini prawf](#) sydd wedi eu cyhoeddi gan Lywodraeth Cymru.

Mae Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a Seilwaith yn cloi'r llythyr, drwy ddweud:

Wrth gwrs, byddai'r Uned Prif Ddigwyddiadau yn ystyried cynigion gan bartneriaid neu grwpiau eraill ar ffyrdd o ddathlu ffigyrau eiconig eraill, megis William Williams, Pantycelyn – yn enwedig yn ystod Blwyddyn Chwedlau 2017. Fodd bynnag, dylid nodi ei bod wedi cymryd sawl blwyddyn i gwblhau'r trefniadau ar gyfer dathliadau canmlwyddiant Roald Dahl a Dylan Thomas.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Eich cyf/Your ref P-05-776
Ein cyf/Our ref KS/02918/17

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

David John Rowlands AC
Cadeirydd – Y Pwyllgor Deisebau

SeneddDeisebau@cynulliad.cymru

3 Medi 2017

Annwyl

Diolch am eich gohebiaeth ddyddiedig 10 Awst ynghylch y ddeiseb sy'n galw ar Lywodraeth Cymru i gydnabod a choffáu tri chan mlwyddiant geni William Williams, Pantycelyn eleni.

Mae Llywodraeth Cymru yn ariannu'r celfyddydau drwy Gyngor Celfyddydau Cymru sy'n gweithio o fewn i fframwaith strategol a bennwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae'r Uned Prif Ddigwyddiadau wedi ariannu digwyddiadau a gweithgareddau, a drefnwyd gan bartneriaid, fel rhan o ddathliadau canmlwyddiant llenorion nodedig o Gymru, fel Roald Dahl a Dylan Thomas. Mae gan y ddau awdur yma broffiliau rhyngwladol ac roedd y rhaglenni cysylltiedig yn bodloni'r meini prawf cyhoedddeg (<http://gov.wales/topics/culture-tourism-sport/major-events/?skip=1&lang=cy>).

Wrth gwrs, byddai'r Uned Prif Ddigwyddiadau yn ystyried cynigion gan bartneriaid neu grwpiau eraill ar ffyrdd o ddathlu ffigurau eiconig eraill, megis William Williams, Pantycelyn – yn enwedig yn ystod *Blwyddyn Chwedlau 2017*. Fodd bynnag, dylid nodi ei bod wedi cymryd sawl blwyddyn i gwblhau'r trefniadau ar gyfer dathliadau canmlwyddiant Roald Dahl a Dylan Thomas.

Yn gywir

Ken Skates AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Yn rhinwedd paragraff(au) ix o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

P-05-776 Cydnabod tri chan mlwyddiant Williams Pantycelyn – Gohebiaeth – gan y deisebydd at y Pwyllgor, 27.09.17

SYLWADAU YCHWANEGOL AR GYFER Y PWYLLGOR DEISEBAU

HOFFWN gyflwyno'r sylwadau ychwanegol er mwyn iddynt gael eu hystyried gan y Pwyllgor Deisebau sy'n cyfarfod dydd Mawrth nesaf.

Os cofiwch chi, roedd ein deiseb yn galw ar Lywodraeth Cymru i goffau William Williams, Pantycelyn yn ffurfiol i nodi tri chan mlwyddiant ei eni eleni(1717-2017)

Cafodd deiseb Pantycelyn ei chychwyn ar ddechrau mis Awst, ac er mai cyfnod o amser cymharol fyr a neilltuwyd ar gyfer y gwaith o gasglu llofnodion ar y ddeiseb(6 wythnos i bob pwrpas), cafwyd ymateb arbennig o dda o bob rhan o Gymru, gyda'r cyfanswm terfynol yn cyrraedd 1,111 o enwau.

Yn ystod y cyfnod hwn, dangoswyd cryn ddiddordeb yn y ddeiseb gan y Cyfryngau Cymraeg a Saesneg yng Nghymru ac fe gefais fy nghyfweld ar:

- Taro'r Post, Radio Cymru
- Bwrw Golwg, Radio Cymru
- Pnawn Da, S4C
- Breakfast Show, Radio Wales.

Yn ogystal, cafwyd erthyglau am y ddeiseb yn y papurau canlynol:

- Western Mail
- Daily Post
- Y Goleuad
- Y Tyst

Ar ben hynny, cefais gyfle hefyd i son am y ddeiseb wrth ddegau ar ddegau o unigolion mewn hyd at 12 o eglwysi yn ardal Mon a Gwynedd dros y cyfnod hwn mewn anerchiadau/pregethau yn rhinwedd fy waith fel Gweithiwr Cenhadol gydag Eglwys Bresbyteraidd Cymru

Dydw i ddim yn un am ganu clodydd fy hun, ond byddai'n amhosib rhestru faint yn union o unigolion sydd wedi mynegi diolch i mi a Tim Hodgins, Port Talbot am fynd ati i gynnal y ddeiseb hon. Dyma rai o'r sylwadau ddaeth i law:

“ Dwi mor ddiolchgar bod rhywun yn gwneud rhywbeth i gofio am Pantycelyn”.

“ Mae’n warthus nad yw Llywodraeth Cymru –ein llywodraeth ein hunain– wedi meddwl am ei gydnabod eleni ar adeg tri chan mlwyddiant ei eni”

“ Roedd William Williams yn athrylith. Byddai unrhyw genedl gall yn mynd allan o’i ffordd I ddathlu y math o gyfraniad wnaeth o i fywyd ei wlad.”

“ Byddai’n amhosib dychmygu Cymru heddiw heb gyfraniad Williams Pantycelyn”

“Mae hi mor bwysig bod pobl Cymru, yn Gymry Cymraeg a Chymry Di–Gymraeg yn dod i wybod yn iawn am gyfraniad y cawr hwn”

“Mae’n rhaid inni fel cenedl gofio cymaint o gymwynaswr oedd Pantycelyn i’r iaith Gymraeg. Mi wnaeth o ddatblygu iaith swyddogol a ffurfiol Beibl William Morgan a’i throi hi’n gyfrwng byw, deinamig ac ystywyth ryfeddol yn ei holl waith.”

Mae Tim a finnau’n grediniol ein bod wedi cyniwair ryw ddiddordeb newydd ym Mhantycelyn trwy gyfrwng y ddeiseb hon, a’n gobraith ni ydi y bydd modd cynnal a datblygu’r momentwm hwn ymhellach dros weddill y flwyddyn hon ac ymlaen i’r flwyddyn nesaf hefyd.

Yn amlwg, a ninnau’n weithwyr cenhadol gydag Eglwys Bresbyteraidd Cymru, mae cyfraniad enfawr Williams Pantycelyn i’r traddodiad ffydd yng Nghymru yn greiddiol i’r hyn a’n hysgogodd i gychwyn y ddeiseb.

Er gwaetha’r ffigyrau swyddogol sy’n dangos mai 7% yn unig o boblogaeth Cymru sydd bellach yn mynychu ein heglwysi, credwn er hynny fod Cymru’n wlad ysbrydol iawn o hyd. Yn wir, sut allai hi beidio â bod yn wlad ysbrydol o gofio am ddylanwad Cristnogaeth yma ar dirlun a phobl Cymru am 1,500 o flynyddoedd? Mae ysbrydolrwydd Cymru yn parhau’n elfen gref iawn yn ein seic genedlaethol.

Mae cyfraniad Williams Pantycelyn tuag at yr ysbrydolrwydd hynod wydn a chreiddiol hwn yn ein hanes genedlaethol felly yn haeddu cael ei gydnabod yn llawn ac mewn modd hollol deilwng gan ein Llywodraeth ein hunain.

Ond peidiwn ag anghofio chwaith am y modd y bu i Bantycelyn ymestyn terfynau’r iaith Gymraeg ei hun, a’i thywys i gyfeiriadau newydd a mentrus trwy gyfrwng ei 90 o weithiau llenyddol gwahanol.

Cyflwynodd fywyd a sioncrwydd newydd i’r iaith Gymraeg a’i rhyddhau rhag hualau’r ffurfioldeb a’r stiffwrwydd a welwyd yn y cyfieithiadau Cymraeg o’r Beibl a’r Testament Newydd gan William Morgan a William Salesbury– er cymaint oedd camp y ddau wron hynny yn eu tro.

Ac wrth helpu sefydlu'r Seiadau ar draws Cymru o 1750 ymlaen- y grwpiau bach o gredinwyr newydd oedd wedi dod i ffydd yn dilyn diwygiadau'r 18ed ganrif- roedd Pantycelyn hefyd yn gyfrifol am osod y seiliau ar gyfer datblygiad y Gymru Anghydfurfiol yn y 19ganrif, gan mai o'r seiadau hyn y blagurodd yr holl eglwysi a godwyd yng Nghymru yn ystod y ganrif honno ac ymlaen.

A rhaid hefyd cofio am ei ddawn anghymarol fel Cwnselydd i filoedd o ddynion a merched Cymru yn y Seiadau hyn ar draws y wlad am nifer fawr o flynyddoedd. Roedd un o'i weithiau olaf "Drws y Society Profiad" yn dangos sut oedd y seiadau hyn yn gweithredu fel "clinig yr enaid" i'r mynychwyr: wrth i Williams eu hannog, eu calonogi a'u hysbrydoli yn eu bywyd Cristnogol.

Ac a wnes i son am yr 80,000 o filltiroedd a deithiodd o rownd Cymru dros 40 mlynedd di-dor?!!

I derfynu, hoffem erfyn arnoch chi fel Pwyllgor Deisebau i wneud eich gorau glas i ddylanwadu ar Lywodraeth Cymru i fynd ati i gydnabod William Williams, Pantycelyn a'i gyfraniad aruthrol I fywyd Cymru.

Rydym wedi cael ar ddeall fod Ken Skates, y Gweinidog Diwylliant eisoes fel pe bai'n cyflwyno esgusodion ar ran Llywodraeth Cymru trwy ddweud fod dathliadau Dylan Thomas a Roald Dahl(a gostiodd £2 filiwn i drethdalwyr Cymru!!) wedi cymryd tair mlynedd i'w paratoi.

Mawr obeithiwn y byddwch yn herio'r ffasiwn esgusodion tila gan Weinidog Diwylliant sy'n amlwg yn gwbl anwybodus a di-ddeall ynghylch diwylliant a hanes Cymru.

Er mwyn symud y drafodaeth yn ei blaen, hoffem gyflwyno'r syniadau hyn i'ch sylw fel Pwyllgor Deisebau:

- Yn ein trafodaethau gyda gwahanol bobl dros yr wythnosau diwethaf- cafwyd consensws y byddai'n briodol iawn comisiynu darn o gelf arloesol a chreadigol yn Llanymddyfri er mwyn coffau Pantycelyn. Gellid seilio'r darn hwn o gelf ar y thema ganlynol: "Grym Geiriau i Symud ac Ysbrydoli Cenedl" gan gyfuno'r syniad o'r Gair(Y Ffydd Gristnogol) a'r holl eiriau gwahanol a sgwennodd Pantycelyn yn ystod ei oes.
- Pam na ellid trosglwyddo cyfran o'r £400,000 oedd wedi ei glustnodi ar gyfer "Y Cylch Haearn" tuag at y gwaith celf hwn? Gan ddefnyddio arian trethdalwyr Cymru ar gyfer rhywbeth sy'n ein dyrchafu fel cenedl-yn hytrach na dewis ymdrybaeddu yn ein darostyngiad cenedlaethol.

- Beth am greu Cystadleuaeth Gymreig– gan wahodd artistiaid o Gymru i gyflwyno eu syniadau ar gyfer y gwaith celf yn Llanymddyfri?
- Beth am drefnu “Taith Pantycelyn”. Comisiynu sgriptwyr ac actor I ail–greu rhai o deithiau Pantycelyn a chyflwyno ei hanes yn uniongyrchol mewn cymunedau ar hyd a lled y wlad. Gellid targedu ysgolion, ond byddai modd hefyd cynnal perfformiadau cymunedol a fyddai’n gallu denu diddordeb cyhoeddus yn ei fywyd a’i waith.

Yn olaf, hoffai Tim a finnau ddiolch o galon i gynrychiolwyr Y Pwyllgor Deisebau am eu croeso, eu cwртеisi a’u gwrandawriad parchus wrth inni gyflwyno’r ddeiseb yn ffurfiol yn y senedd yr wythnos ddiwethaf.

Mewn oes pan fo’r rhan fwyaf o bobl wedi cael llond bol go iawn gyda gwleidyddiaeth a gwleidyddion yn gyffredinol– yn enwedig yn sgil Brexit– roedd hi’n braf iawn gweld bod yna groeso I ddinasyddion Cymru gyflwyno achos i sylw ein gwleidyddion ni yng Nghaerdydd a chael cystal gwrandawriad wrth wneud hynny.

Hyderwn y gallwch ein cynorthwyo i symud yr ymgyrch hon yn ei blaen.

Diolch yn fawr

Yr eiddoch yn gywir

Aled Gwyn Jôb

Caernarfon

P-05-778 Amddiffyn Cyllyll Môr ar Draeth Llanfairfechan

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Vanessa L Dye, ar ôl casglu 225 o lofnodion ar-lein a 234 ar bapur – cyfanswm o 459 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i wneud y canlynol:

- comisiynu astudiaeth ymchwil i ganfod cyflwr gwelyau'r cyllyll môr a'u hyfywedd fel adnodd naturiol hirdymor, a rhoi moratoriwm ar waith ar gyfer pysgota cyllyll môr hyd nes y gall yr ymchwil adrodd ar ei ganfyddiadau;
- cadarnhau tymor 'caeëdig' ar gyfer cynaeafu cyllyll môr sy'n cyd-fynd â'r tymor silio h.y. mis Mai i fis Medi;
- llunio rheoliadau yn ogystal â'r maint glanio lleiaf o 10cm i gynnwys cwotâu penodol y mae unigolion yn cael eu casglu; a
- chyflwyno deddfwriaeth a rheoliadau i amddiffyn y cyllyll môr ar draeth Llanfairfechan.

"Mae'r cynaeafu ar raddfa fawr o gyllyll môr ar draeth Llanfairfechan wedi bod yn destun pryder i lawer o drigolion a chadwraethwyr ers nifer o flynyddoedd." (Cyf: llythyr at Lesley Griffiths AC, Ysgrifennydd y Cabinet gan Janet Finch Saunders AC 28 Gorffennaf 2017.)

Ar hyn o bryd yr unig reolaeth reoliadol ar gyllyll môr yw bod yn rhaid iddynt fod â maint glanio lleiaf cyfreithiol o 10cm, ac mae gwiriadau sy'n ymwneud â rheoli'r hyn sy'n dod yn rhan o'r gadwyn fwyd. Mae llawer o drigolion yn pryderu am y diffyg ymddangosiadol o weithdrefnau a/neu reoliadau sy'n llywodraethu'r broses o gasglu cyllyll môr yn enwedig o ran dynodi tymor 'caeëdig' yn ystod silio, y cwotâu a ganiateir, a'r angen am gynnal gwaith ymchwil ar y cyllyll môr i ganfod yr effaith ar yr ecosystem a'r amgylchedd lleol.

Ers 2013 nodwyd gan nifer o ffynonellau fod cyllyll môr yn cael eu cynaeafu mewn niferoedd mawr o draeth Llanfairfechan. Mae tystiolaeth i gefnogi'r honiad hwn wedi cael ei dogfennu ar sawl achlysur yn y cyfryngau cymdeithasol. Mae cais diweddar ar Hysbysfwrdd Llanfairfechan ar gyfer unrhyw luniau neu fideos o'r rheini sy'n casglu cyllyll môr yn dangos yn glir bod nifer fawr o bobl yn ymwneud â'r gweithgarwch hwn. Mae'r broses o gasglu'r cyllyll môr fel arfer yn digwydd ar ôl llanw uchel.

Gwybodaeth ychwanegol:

Dyma rywfaint o gefndir hanesyddol am y mater hwn. Yn 2013 amlygwyd y cynaeafu gan bapur newydd Weekly News gan Tom Davidson pan nodwyd fod 'criw o dros 100 o bobl yn cynaeafu llawer iawn o gyllyll môr...' Roedd pryderon hefyd fod gweithwyr anghyfreithlon yn cael eu hecsbloetio a bod y cyllyll môr yn cael eu pysgota at ddibenion masnachol. Ar y pryd, dywedodd un o'r trigolion ei fod 'wedi gweld golygfeydd tebyg yn ymwneud â nifer cynyddol o gasglwyr yn ystod yr ychydig wythnosau diwethaf. Mae'r trigolion yn flin oherwydd y nifer fawr o gynaeafwyr gydag ofnau y gallai'r cynefin lleol gael ei ddifrodi yn anadferadwy, gyda channoedd o gyllyll môr yn cael eu casglu oddi ar y traeth yn rheolaidd.'

Er bod yr ofnau o ran bod y casglwyr yn cael eu defnyddio fel rhan o gaethwasiaeth fodern a'r pysgod cregyn yn dod yn rhan o'r gadwyn fwyd wedi cael eu tawelu gan ymdrechion parhaus yr heddlu a'r Asiantaeth Safonau Bwyd, mae canlyniadau amgylcheddol y broses gyson a systematig o gasglu cyllyll môr yn parhau i fod yn broblem fawr, a all effeithio ar fywyd adar môr ac eraill yn yr ardal, ynghyd ag achosi newidiadau posibl yn y dwysedd o dywod ar y traeth. Mae rhai pryderon ynglŷn â'r tywod yn ansefydlog mewn mannau a gallai pobl sy'n anghyfarwydd â'r traeth yn hawdd fynd i drafferthion e.e. mae rhai o'r casglwyr yn cynaeafu'r cyllyll môr gryn bellter i ffwrdd oddi wrth ddiogelwch y tir.

Mae wedi bod yn eithaf diraddiol a rhwystredig i ddinasyddion cyffredin wylio'r ysbeilio o adnodd amgylcheddol ac yn cwestiynu pam mae sefydliadau sydd â chylch gwaith i warchod yr amgylchedd yn ymddangos i gael eu llyffetheirio oherwydd y diffyg gweithdrefnau/deddfau priodol. Mae hyn yn syndod o gofio bod traeth Llanfairfechan wedi'i dynodi'n Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig, Ardal Gwarchodaeth Arbennig ac Ardal Cadwraeth Arbennig. 2013. Mae'n rhaid bod rheoliadau o fewn y cyrff hyn o wybodaeth i fanteisio arnynt fel ffynhonnell i ddiogelu'r anghydbwysedd hwn mewn ecosystem o'r fath?

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Not provided

Deiseb: Amddiffyn y Cyllyll Môr ar Draeth

I Llanfairfechan

Y Pwyllgor Deisebau | 3 Hydref 2017

Petitions Committee | 3 October 2017

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: [P-05-0778](#)

Teitl y ddeiseb: Amddiffyn y Cyllyll Môr ar Draeth Llanfairfechan

Testun y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i:

- gomisiynu astudiaeth ymchwil i ganfod cyflwr iechyd y gwelyau cyllyll môr a'u hyfywedd fel adnodd naturiol hirdymor, a rhoi moratoriwm ar waith ar gyfer pysgota cyllyll môr hyd nes y gall yr ymchwil adrodd ar ei ganfyddiadau;
- cadarnhau tymor 'caeedig' ar gyfer cynaeafu cyllyll môr sy'n cyd-fynd â'r tymor silio hy Mai i Fedi;
- llunio rheoliadau yn ychwanegol at y lleiafswm maint glanio o 10cm i gynnwys cwotâu penodol y mae unigolion yn cael eu casglu; a
- dwyn ymlaen deddfwriaeth a rheoliadau i ddiogelu'r cyllyll môr ar draeth Llanfairfechan.

"The mass harvesting of razor clams on Llanfairfechan beach has been a matter of concern for many residents and conservationists for a number of years." (Cyf: llythyr at Lesley Griffiths AC, Ysgrifennydd y Cabinet gan Janet Finch Saunders AC 28 Gorffennaf 2017.)

Ar hyn o bryd yr unig reolaeth reoliadol ar gyllyll môr yw bod yn rhaid iddynt fod â maint glanio lleiaf cyfreithiol o 10cm, ac mae gwiriadau sy'n ymwneud â rheoli'r hyn sy'n dod yn rhan o'r gadwyn fwyd. Mae llawer o drigolion yn pryderu am y diffyg ymddangosiadol o weithdrefnau a/neu reoliadau sy'n llywodraethu'r broses o gasglu cyllyll môr yn enwedig o ran dynodi tymor 'caeedig' yn ystod silio, y cwotâu a ganiateir, a'r angen am gynnal gwaith ymchwil ar y cyllyll môr i ganfod yr effaith ar yr ecosystem a'r amgylchedd lleol.

Ers 2013 nodwyd gan nifer o ffynonellau fod cyllyll môr yn cael eu cynaeafu mewn niferoedd mawr o draeth Llanfairfechan. Mae tystiolaeth i gefnogi'r honiad hwn wedi cael ei dogfennu ar sawl achlysur yn y cyfryngau cymdeithasol. Mae cais diweddar ar Hysbysfwrdd Llanfairfechan ar gyfer unrhyw luniau neu fideos o'r rheini sy'n casglu cyllyll môr yn dangos

yn glir bod nifer fawr o bobl yn ymwneud â'r gweithgarwch hwn. Mae'r broses o gasglu'r cyllyll môr fel arfer yn digwydd ar ôl llanw uchel.

Dyma rywfaint o gefndir hanesyddol am y mater hwn. Yn 2013 amlygwyd y cynaeafu gan bapur newydd Weekly News gan Tom Davidson pan nodwyd fod 'criw o dros 100 o bobl yn cynaeafu llawer iawn o gyllyll môr...' Roedd pryderon hefyd fod gweithwyr anghyfreithlon yn cael eu hecsbloetio a bod y cyllyll môr yn cael eu pysgota at ddibenion masnachol. Ar y pryd, dywedodd un o'r trigolion ei fod 'wedi gweld golygfeydd tebyg yn ymwneud â nifer cynyddol o gasglwyr yn ystod yr ychydig wythnosau diwethaf. Mae trigolion yn ddig oherwydd y nifer helaeth o gynaeafwyr gan ofni y gellid niweidio'r cynefin lleol am byth, gyda channoedd o gyllyll môr yn cael eu cymryd o'r traeth yn rheolaidd." Mae ofnau am y casglwyr yn cael eu defnyddio fel rhan o gaethwasiaeth fodern a'r pysgod cregyn yn cyrraedd y gadwyn fwyd wedi cael eu hatal gan ymdrechion parhaus yr heddlu a'r Asiantaeth Safonau Bwyd. Mae canlyniadau amgylcheddol y broses gyson a systematig o gasglu cyllyll môr yn parhau i fod yn broblem fawr, a all effeithio ar fywyd y môr ac adar eraill yn yr ardal, ynghyd ag achosi newidiadau posibl yn y dwysedd o dywod ar y traeth. Mae rhai pryderon yn glŷn â'r tywod yn ansefydlog mewn mannau a gallai pobl sy'n anghyfarwydd â'r traeth yn hawdd fynd i drafferthion e.e. mae rhai o'r casglwyr yn cynaeafu'r cyllyll môr gryn bellter i ffwrdd oddi wrth ddiogelwch y tir. Mae wedi bod yn eithaf diraddiol a rhwystredig i ddinasyddion cyffredin wyllo'r ysbeilio o adnodd amgylcheddol ac yn cwestiynu pam mae sefydliadau sydd â chylch gwaith i warchod yr amgylchedd yn ymddangos i gael eu llyffetheirio oherwydd y diffyg gweithdrefnau/deddfau priodol. Mae hyn yn syndod o gofio bod traeth Llanfairfechan wedi'i ddynodi'n Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig, Ardal Gwarchodaeth Arbennig ac Ardal Cadwraeth Arbennig. Mae'n rhaid bod rheoliadau o fewn y cyrff hyn o wybodaeth i fanteisio arnynt fel ffynhonnell i ddiogelu'r anghydbwysedd hwn mewn ecosystem o'r fath?

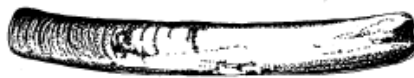
Cefndir

Cynaeafu cyllyll môr

Mae'r gyllell fôr (*Ensis spp.*) yn folwsg dwygragennog sy'n tyfu'n araf ac yn byw'n hir, gyda dwy gragen hirsgwar dal sy'n gallu cyrraedd hyd at 20cm o hyd (Ffigur 1). Fe'u canfyddir yn aml mewn ardaloedd rhynglanwol ac islanwol mwdlyd neu dywodlyd o amgylch arfordir Prydain. Mae cyllyll môr yn fwydwyr hidlo ac fel arfer maent yn byw yn fertigol mewn tyllau o fewn y gwaddod gyda dwy sifon bach (strwythurau tebyg i diwb) ar gyfer bwydo, y gellir eu gweld ar yr wyneb. Mae'r tymor silio'n digwydd yn yr haf.

Ensis siliqua
(up to 20 cm long)

Ensis arcuatus
(up to 15 cm long)

Ensis ensis
(up to 12.5 cm long)

Ffigur 1: Rhywogaethau masnachol o gyllyll môr yn y DU

[Ffynhonnell: Pyke, M. 2012. Evaluation of Good Handling Practice for Razor Clams. [Seafish report CR184 \(PDF 1.62MB\)](#)]

Gellir cynaeafu cylllyll môr mewn nifer o wahanol ffyrdd, er enghraifft, trwy eu casglu â llaw ar y blaendraeth gan ddefnyddio rhacanau a bwcedi fel arfer pan mae'r llanw'n isel, eu casglu trwy dreillio a'u casglu gan blymwyr. Yn ôl sgôr cynaliadwyedd Ensis spp Canllaw Pysgod Da y [Gymdeithas Cadwraeth Forol](#):

Avoid eating clams harvested using illegal methods such as electrical fishing. Choose clams harvested in the wild by sustainable methods such as hand-gathering only. Avoid eating undersized animals (less than 10cm) and wild clams harvested during the spawning season (May – September).

Since the expansion of the fishery there have been no stock assessments and improved information on the state of the stocks is required.

Mae'r farchnad gynyddol ar gyfer cylllyll môr yn bennaf ar gyfer allforion gwerth uchel gaiff eu cludo trwy'r awyr i'r Dwyrain Pell ac Ewrop.

Rheoli pysgodfeydd arfordir Cymru a deddfwriaeth pysgodfeydd y glannau

Datganolwyd rheolaeth dros bysgodfeydd i Gymru drwy *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*. Llywodraeth Cymru sy'n gyfrifol am reoli a rheoleiddio pysgodfeydd dyframaethu, rhynglanwol, masnachol a hamdden yng Nghymru, gan gynnwys ei moroedd tiriogaethol a

(0–12nm) a Pharth Cymru (fel y nodwyd yng [Ngorchymyn Parth Cymru \(Ffiniau a Throsglwyddo Swyddogaethau\) 2010](#)).

Y [maint cyfeirio cadwraeth lleiaf](#) yn nyfroedd y DU ar gyfer *Ensis spp.* yw 10cm. Nid oes unrhyw reoli cwota ar waith ar gyfer pysgota cyllyll môr yng Nghymru. [Mae Is-ddeddf 12 – Cyfyngiadau ar Bysgota am Bysgod Cregyn Molysgaidd Dwygragennog – yn berthnasol i Ogledd Cymru yn yr ardal 0–6 morfilltir \(PDF 250KB\)](#). Mae'n nodi:

1. No person shall fish for bivalve molluscan shellfish, except
  - a) by hand; or
  - b) in the case of cockles with a craam, rake, spade or jumbo; or
  - c) in the case of mussels with a rake or in that part of the District which is inshore of a line drawn North true from Penmaen–Bach Point (Latitude 53° 17.3' North, Longitude 03° 52.8' West) to the high water mark at Gt. Ormes Head with a rake, provided that the rake is no more than 1 metre in width and that it is only used from a boat when the mussel bed has at least 1 metre of water over it; or
  - d) when using a dredge or other appliance where:
    - (i) such dredge or appliance is of a pattern approved in writing by the Committee, the Committee having been advised by scientists who in the opinion of the Committee appear to be suitably qualified to comment on the conservation and environmental implications;
    - (ii) such use is in accordance with a written authorisation issued by the Committee and with any conditions subject to which that authorisation was issued, including prohibitions on use at particular times, or in particular areas and definitions of the fishing instrument. Efallai y bydd y Pwyllgor hefyd yn ei gwneud yn ofynnol fel amod y bydd adroddiadau'n cael eu cyflwyno ar y rhywogaethau a'r symiau o bysgod cregyn molysgaidd dwygragennog a gesglir.
2. no person shall take or use on any mussel bed, any sledge or other contrivance which in the opinion of the Committee is likely to crush or loosen the mussels or loosen the foundations of the bed, without a written authorisation issued by the Committee.
3. no person shall dig in any mussel bed for any purpose without a written authorisation issued by the Committee.

Bu nifer o [adroddiadau yn y cyfryngau](#) am gasglu cyllyll môr masnachol ar y blaendraeth yn Llanfairfechan. Cyn 19 Awst 2017 (gweler yr adran ddilynol ar Gamau Gweithredu Llywodraeth Cymru) gellid casglu cyllyll môr i'w bwyta'n bersonol o'r ardal. Fodd bynnag, nid yw'r ardal [wedi'i dosbarthu fel ardal cynaeafu pysgod cregyn](#) (gofyniad o dan Reoliad Ewropeaidd 854/2004). O'r herwydd ni ellir eu gwerthu i'r gadwyn gyflenwi, gan fod yn rhaid i bysgod cregyn gydymffurfio â rheolau diogelwch bwyd llym (safonau iechyd a hylendid).

Asesu effeithiau gweithgareddau pysgota ar Ardaloedd Gwarchodedig Morol

Mae Llywodraeth Cymru a Chyfoeth Naturiol Cymru ¹(NRW) yn cydweithio i [asesu effeithiau gweithgareddau pysgota ar Ardaloedd Gwarchodedig Morol Cymru](#) ². Mae Cam 1 y prosiect wedi'i gwblhau ac arweiniodd hyn at nifer o allbynnau gan gynnwys matrices risg o offer pysgota a modd o ryngweithio o ran nodweddion cynefin ac adroddiad cysylltiedig. Aseswyd gradd risg a chategori blaenoriaeth terfynol y matrices ar gyfer 'treilliau wedi'u tynnu ar gyfer cregyn gleision, cregyn cylchog a wystrys' yn erbyn pob cynefin yng Nghymru fel categori llwyd. Nodir yn yr adroddiad:

Grey – interaction cannot feasibly or legally occur in Welsh waters or the activity is assessed in a Habitat Regulation Assessment under Article 6(3) of the Habitats Directive, it is therefore not considered further in the current round of assessments...

Ar gyfer rhywogaethau symudol, megis adar aber, morfilod a morloi, mae 'treilliau wedi'u tynnu ar gyfer cregyn gleision, cregyn cylchog a wystrys' wedi cael eu nodi fel rhyngweithio risg isel. Mae Cam 2 y prosiect yn mynd rhagddo gan [CCC, a bydd yn asesu gweithgareddau risg uchel](#) megis gêr symudol ar gynefinoedd creigres sensitif. Bydd Llywodraeth Cymru wedyn yn trafod yr asesiad ac yn penderfynu a oes angen mabwysiadu a chyflwyno datrysiadau rheoli priodol.

Rheoli Pysgodfa Cylyll Môr yng ngogledd môr Iwerddon

Oherwydd pryderon ynghylch diffyg cwota a hyfywedd y bysgodfa yng ngogledd môr Iwerddon yn y dyfodol (i'r gogledd o Fae Dulyn), a'r effeithiau posibl ar safleoedd Natura 2000 cyfagos, ymgwymerodd Adran Amaethyddiaeth, Bwyd a Môr Llywodraeth Iwerddon ag [ymgyngoriad](#) yn 2014. Roedd yr ymgynghoriad yn cynnwys cynigion rheoli ar gyfer y bysgodfa, a baratowyd gan Sefydliad Pysgotwyr Môr Gogledd Môr Iwerddon. Roedd y rhain yn cynnwys:

- Cyfanswm Wythnosol Terfynau'r Daliadau a Ganiateir;
- Tymor caeedig yn ystod y tymor silio (4 wythnos);
- Ardaloedd caeëdig (i ganiatáu i welyau cregyn adfer, os yw cyfraddau dal yn dirywio islaw trothwy penodol);
- Gwybodaeth a monitro (er enghraifft, casglwyr i gyflwyno data glanio o fewn 48 awr, llyfrau log llongau a dyfeisiau olrhain GPS ar longau); ac
- Adolygiad o reolaeth (6 mis ar ôl eu cyflwyno ac yn flynyddol ar ôl hynny).

¹ Cyfoeth Naturiol Cymru yw'r ymgynghorydd cadwraeth natur statudol i Lywodraeth Cymru, gan gynghori ar gynaliadwyedd amgylcheddol mesurau rheoli ar nodweddion Ardaloedd Gwarchodedig Morol.

² Mae Ardaloedd Gwarchodedig Morol yn cynnwys safleoedd Natura 2000 (Ardaloedd Cadwraeth Arbennig ac Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig).

Yn dilyn yr ymgynghoriad hwn cyflwynwyd nifer o reoliadau. Gweithredodd [Rheoliadau Cyllyll Môr \(Cadw Stociau\) \(gogledd môr Iwerddon\) 2015](#) derfyn dal wythnosol ar gyfer llongau a chyfyngu ar bysgota i rai dyddiau o'r wythnos (dydd Llun i ddydd Sadwrn yn unig). Cafodd y rheoliadau hyn eu diwygio wedyn i leihau'r terfyn wythnosol o 700kg y cwch yr wythnos, i 600kg y cwch yr wythnos. Cyflwynwyd tymor caeedig ar gyfer 2015 ar gyfer y tymor silio (12 Mehefin – 5 Gorffennaf) gan y [Rheoliadau Cyllyll Môr \(Cadw Stociau\) \(gogledd môr Iwerddon\) \(Tymor Silio\) 2015](#). Ar ben hynny, ar 2 Mai 2015, cyflwynwyd y mesurau canlynol i Iwerddon gyfan ar gyfer cyllyll môr:

- Rhwymedigaethau i bwysu a rhoi gwybod am yr holl achosion o lanio cyllyll môr;
- Gofyniad i sicrhau bod pysgota'n digwydd dim ond mewn ardaloedd cynhyrchu pysgod cregyn sydd wedi eu dosbarthu ar gyfer cyllyll môr;
- Gofyniad i bysgota mewn dim ond un dosbarth o ardal cynhyrchu pysgod cregyn, o safbwynt diogelwch bwyd môr, bob dydd; a
- Rhwymedigaeth i longau yn nyfroedd Iwerddon i gario offer olrhain GPS.

O ran diogelusafleoedd Natura 2000, dywedodd y Gweinidog dros Amaethyddiaeth, Bwyd a Môr y byddai cynlluniau lliniaru yn cael eu datblygu ar gyfer safleoedd â nodweddion mewn perygl o rai gweithgareddau pysgota. Mae datgomisiynu llongau i leihau nifer y llongau sy'n targedu cyllyll môr hefyd yn cael ei ystyried.

Electrobysgota am gyllyll môr yn yr Alban

Ar hyn o bryd gwaherddir pysgota yn defnyddio trydan o dan [Reoliad yr UE 850/98](#) (Erthygl 31). Yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus yn 2016, cafodd cynllun arbrofol electrobysgota cyfyngedig ei ganiatau am gyllyll môr [gan Marine Scotland](#) ym mis Ebrill 2017 mewn nifer o leoliadau cyfyngedig o gwmpas arfordir yr Alban. Mae'r dechneg hon yn cynnwys allyrru cerrynt trydan isel o stilwyr sy'n cael eu tynnu'n araf dros wely'r môr o long. Mae'r trydan yn tawelu'r cyllyll môr (ac anifeiliaid eraill ar wely'r môr) gan achosi iddynt ddod allan o'u tyllau, ac yna cânt eu dal gan blymwr. Defnyddir yr arbrawf i gasglu gwybodaeth am stociau a strwythur poblogaethau. Yn ogystal, mae arolygon asesu stoc yn cael eu cynllunio.

Camau Gweithredu Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Ni ystyriwyd y mater hwn gan y Cyfarfod Llawn nac unrhyw Bwyllgor y Cynulliad.

Camau Gweithredu Llywodraeth Cymru

Ar 19 Awst 2017 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru [hysbysiad cyhoeddus](#) dan Is-ddeddf 16 (Pysgodfa Pysgod cregyn – Cau Dros Dro) y Pwyllgor Pysgodfeydd Môr Gogledd Orllewin

Lloegr a Gogledd Cymru blaenorol. Daeth i rym am 00:01 ar 19 Awst 2017 ac mae'n gymwys tan 23:59 ar 31 Rhagfyr 2017. Mae'n nodi:

Ni chaiff neb dynnu, cymryd neu aflonyddu unrhyw gyllyll môr o wely neu ran o wely o gyllyll môr sydd wedi'i gau gan yr Hysbysiad hwn.

Mae'r hysbysiad hwn yn gymwys o ran gofod i:

Yr ardaloedd a gaewyd gan yr hysbysiaid hyn yw'r ardaloedd a elwir yn draethau Llanfairfechan a Phenmaenmawr sy'n gorwedd islaw llinell y Llanwau Serenyddol Uchaf sydd wedi'u ffinio yn y gorllewin gan Afon Llanfairfechan yn Llanfairfechan ac wedi'u ffinio yn y dwyrain gan ben dwyreiniol y Promenâd ym Mhenmaenmawr.

Mae [gwefan](#) Llywodraeth Cymru yn nodi fel a ganlyn:

Yn sgîl pryderon ynglŷn â chyflwr y gwelyau cyllyll môr ar draethau Llanfairfechan a Phenmaenmawr, rydym wedi cau'r pysgodfeydd cyllyll môr hyd 1af Ionawr 2018. Caniateir hyn i ni gynnal arolwg o'r gwelyau cyllyll môr a sicrhau nad oes gorbysgota.

Mae llythyr Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig ar 29 Awst 2017 at Gadeirydd y Pwyllgor Deisebau yn dweud:

Ar hyn o bryd, mae'r gwely cyllyll môr yn Llanfairfechan ar gau o ran casglu tan 1 Ionawr 2018.

Nawr bod y bysgodfa yn Llanfairfechan ar gau, bydd swyddogion yn comisiynu arolwg i sefydlu statws y stoc cyn i mi ystyried pryd y dylai'r bysgodfa ailagor neu a oes angen unrhyw gyfyngiadau neu newidiadau ychwanegol i'r ddeddfwriaeth gyfredol.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol, fodd bynnag, nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall o reidrwydd i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-778
Ein cyf/Our ref LG/01961/17

David John Rowlands AM
Cadeirydd – Y Pwyllgor Deisebau.
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Caerdydd
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

Awst 2017

Annwyl David

Diolch am eich llythyr dyddiedig 17 Awst ynglŷn â Deiseb P-05-778 Amddiffyn Cyllyll Môr ar Draeth Llanfairfechan.

Mae'r gwely cyllyll môr ar gau hyd 1 Ionawr 2018.

Yn awr mae gwely cyllyll môr Llanfairfechan ar gau, bydd y swyddogion yn comisiynu arolwg er mwyn sicrhau cyflwr y stoc cyn i mi gysidro pryd y dylai'r bysgodfa agor neu a oes angen darparu cyfyngiadau ychwanegol neu newidiadau i'r ddeddfwriaeth bresennol.

Xn gywir
Lesley

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 98

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-778 Protect the Razor Clams on Llanfairfechan Beach – Correspondence from the Petitioner to the Committee, 26.09.17

INFORMATION IN SUPPORT OF PETITION 1229

PROTECT THE RAZOR CLAMS ON LLANFAIRFECHAN BEACH

PREFACE

It is important to make clear to the Petition Committee that ideas set out in these supporting notes have been canvassed from as wide and as representative of the local populace, as possible, working within the time limits of preparing the petition.

BACKGROUND

1.1 Razor Clams in brief

Razor clams are bivalve molluscs which look like old fashioned razors, (hence the name). Information garnered from different sources; including correspondence from Conwy Council and Janet Finch-Saunders (AM); specifies that razor clams live up to twenty years taking some time to mature. It is believed that the clam bed on Llanfairfechan beach is one of the finest in the country, and it acts as a nursery for up to six different species of clams.

1.2 Current controls, regulations and thoughts about quotas

(a) Current legislation dictates that any razor clams harvested should only be used for personal consumption or as fish bait, and cannot be used in a food business i.e. commercially. (M.Frankcom Public Protection Manager 2016). In addition, they must achieve a landing length of at least 10 cm.

(b) Information gleaned from Head of Regulatory Services CCBC, states that:
“Razor clams are (subject to) the requirements of food hygiene regulations including Regulation 853/2004 for LBMs would therefore apply. The primary requirements if they are harvested for commercial purposes are:

- *The shellfish harvesting area must be classified.....*
- *The classification given to the bed would then determine what could happen to the shellfish once gathered. If the bed was determined to be a category A bed, the shellfish could be consumed immediately; a category b bed would need to go for further treatment...etc. etc.*

Currently, Llanfairfechan is not a classified for Razor Shells and any gathering for commercial purposes would not be permitted. A section of the beach at Llanfairfechan is

classified for Cockles (under Traeth lafan) however; this would not automatically mean it would be classified for razors.

(c) In respect of collecting cockles the *“fisheries do permit an individual to gather up to 5kg of shell fish per day”*. However, if Llanfairfechan beach was ‘classified’ for razor clams, and given the number of ‘individuals’ involved in removing razor clams, this 5kg benchmark would appear to be too generous. For example, using a hypothetical number of 50 gatherers with each taking 5 kg the amount taken would be nearly half a ton. This is a moot point given that many gatherers visiting Llanfairfechan beach go well beyond a 5 kg quota, with some using large wheelie trollies.

2. CONTINUING CONCERNS

Over the last 4 – 5 years it has been noted the numbers of people harvesting razor clams on Llanfairfechan beach has escalated, with, sometimes, up to 100 people involved (Weekly news 26th August 2013 – reported by Tom Davidson). Large scale harvesting of the razor clams has continued up to the present time, with gatherers coming at low tides. Video and photographic evidence of the harvesting, along with discussion posts highlighting ongoing concerns, has been shared on social media, most recently: (Facebook – Llanfairfechan Noticeboard group – 27th April, 8th May, 25th June, and 1st August 2017).

Here are a few points selected from these on-line posts. *“Lads fishing in the beach are not allowed to take any bass.....until July 1st, then only one a day. Yet these people are allowed to take as much as they want with no thought for conservation of the fish stock and food chain”*.

“Doesn’t anybody have the power to stop them?”

“The razor clams will be gone before any petition will do anything.....”

Each time the gathering takes place there is a corresponding ground swell of debate on social media, along with many residents contacting the various authorities which oversee these activities. The evident lack of regulations leaves residents frustrated and disempowered as they watch the regular, and seemingly, perfectly legal, removal of an important environmental resource.

3. AUTHORITIES INVOLVED

Since, 2015 multi-agency operations have been conducted involving the Food Safety & Standards Team of Conwy Council, Harbour Master Conwy Council, Welsh Food Fraud

Co-ordination unit (FSA Wales), North Wales Police, Gang-masters Licensing Authority, Border Agency, North Wales Anti-slavery team and the Welsh Assembly Government Inshore Fisheries Unit and Natural Resources Wales. During this operation, investigations were carried out including identity checks on gatherers and identifying any potential links to food businesses. The operations, so far, have not exposed evidence that would indicate that the clams were being harvested for commercial purposes. These investigations have also allayed concerns that some of gatherers may have been being used as part of modern slavery operation. However, the continuing systematic removal of the clams remains unresolved.

4. ASSEMBLY QUESTION TO THE FIRST MINISTER on 23rd May 2016

Last year Janet Finch-Saunders(AM) raised questions and concerns in the Welsh Assembly about this activity and here is part of the response from Carwyn Jones: *Hand gathering of shellfish (including razor clams), on beaches such as Llanfairfechan, is not restricted as regards the quantities that may be collected. We do not have any evidence that such activity represents a significant threat to the stock of razor clams around the Welsh coast, nor to the ecosystem which they inhabit, nor to other environmental features that we might wish or need to protect. On that basis, we do not currently intend to regulate this activity”.*

5. RAZOR CLAMS – PUBLIC MEETING 24th July 2017– Janet Finch-Saunders (AM)

Many of those attending the meeting expressed strong feelings regarding the sustainability of the razor clam beds and the environmental and economic consequences on this ongoing gathering, such as the possible impact on other marine life, birds, other fishing activities and reputational damage to tourism within Llanfairfechan.

The meeting was informed that razor clams can be taken for personal consumption. Once again the 5kg quota was mentioned, and whilst such a quantity seemed reasonable; on face value; anxieties were voiced about the large numbers of gatherers involved. Along with the fact that some of the gatherers are now using large back packs of salt dispensers in order to obtain the shellfish.

A few concerns were raised regarding problems encountered with littering e.g. empty salt bottles and some incidents of anti-social behaviour exhibited by a few of the gatherers. Further questions were asked as to whether there was any existing research to provide evidence as to the density and types of the razor clams found within the beds, but the panel were unable to comment. It was suggested that research should be initiated in order to establish the facts and check the sustainability of the beds. Some points were mooted about the possibility of having a closed season for the clam beds, in a bid to allow recovery of the beds. A number of people called for

new legislation in order to further protect the razor clams.

6. LETTER OUTLINING CONCERNS WAS SENT TO LESLEY GRIFFITHS (AM) Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs after the public meeting

7. TEMPORARY CLOSURE OF RAZOR CLAM BEDS

7.1 Byelaw 16 put in place by the former North Western and North Wales Sea Fisheries Committee

Since 19th August there has been a temporary closure of the razor clam beds.

7.2 Continuation of gathering

Irrespective of the closure of the razor beds discussion on social media, (22nd August), indicated that gatherers were still coming to collect razor clams and Fishery officers had to be in attendance a number of times.(See newspaper clip included with these notes).

8. PETITION SUGGESTIONS

We call on the National Assembly for Wales to urge the Welsh Government to:

- commission a research study to ascertain the state of the health of the razor clam beds and their viability as a long term natural resource, and put in place a moratorium for fishing of razor clams until the research can report its findings;
- ratify a 'closed' season for the harvesting of razor clams aligned to the spawning season i.e. May to September;
- draw up regulations in addition to the minimum landing size of 10cm to include set quotas that individuals are allowed to take; and bring forward legislation and regulations to protect the razor clams on Llanfairfechan beach

8.1 RESEARCH

It seems inconceivable that the agency set up, in part, to protect and conserve the marine life around our lovely coastline appeared somewhat hamstrung by the lack of legislation to protect this particular species. Concerned residents have welcomed the temporary closure of the razor clam beds and assume the closure is in place in order to conduct research on the density and 'health' of the razor clam beds?

8.2 CLOSED SEASON

As expressed by a number of attendees at the Public meeting (**ITEM 5**), there are closed seasons in place for cockles and for the hunting of wildfowl, but presently there is no closed season for the razor clam beds. Razor clams are not like

blackberries, they will not return as an annual event. Therefore, instituting a closed season would, at least, allow time for the fish beds to recover. The logical period for such a closed season should coincide with the spawning period.

8.3 QUOTAS

Clearly, the amounts of razor clams currently being taken may endanger the long term sustainability of the beds, which is likely to affect, and impact on a variety of other marine and bird life which depend on the presence of the razor clams. Being conscious of the need to protect those people who gather the clams simply for fishing bait perhaps 'classifying' the beds may not be the most appropriate option to take.

In addition, although, there has been a lack of evidence to support the notion that gatherers are taking the clams for commercial purposes, the fact that the present day prices of razor clams online is around £30 plus per kilo, suggests that potential gatherers should be supporting the economy by some means of fees or licensing.

9. FINAL COMMENTS

Razor shell fish may not be particularly pretty, interesting or cuddly, but they form part of the unique and beautiful environment of Llanfairfechan beach. The stories about overfishing are being played out across the planet, which resonates with the need to be proactive about what and how we are treating the environment at local and national level.

Llanfairfechan beach is a stunning visitor attraction which, in turn, brings much needed revenue to the local area. The impact of seeing large numbers of gatherers on the beach may not provide a good impression for visitors.

There will always be vital and important issues at the forefront of the Government's agenda, such as 'Brexit', 'Health' and 'Education', but it is hoped that some time and attention can be devoted to devising suitable and robust legislation to protect these razor beds for the future.

CONSERVATION

Illegal harvesting 'could destroy razor clam beds'

By Dean Kirby

Gangs of razor clam "poachers" are targeting a Welsh beach despite the practice being banned due to conservation fears as residents warn of an impending environmental disaster.

Homeowners in the seaside town of Llanfairfechan, in north Wales, say they have seen up to 20 pickers at a time leaving the beach carrying large bags of the clams in recent days.

The razor clam beds at Llanfairfechan and nearby Penmaenmawr were shut by the Welsh Government due to fears about over-harvesting. Fishing them even for personal consumption is banned.

Warning notices on the beaches, between Bangor and Conwy, say the closure from 19 August until 31 December has been introduced to "conserve and protect razor clam stocks".

Vanessa Dye, who lives in the town, has launched two petitions in the last few days which have already been signed by nearly 300 people calling for enforcement to stop the practice.

She told i: "The gatherers are still coming and taking the clams. It's a big environmental concern for local

i Razor clams, also known as razor fish or "spoots", are shellfish that burrow into sand. They got their name because their shells resemble **old-fashioned cut-throat razors**.

people. You hear about over-fishing all over the world and the huge impact it can have. Lots of people are concerned. Even if people were taking a plateful, it would be a problem, but they are taking much more than that. We're hoping the petitions will prompt more robust legislation."

In 2013, a gang of more than 100 razor clam pickers at Llanfairfechan sparked an investigation into illegal fishing after they were spotted hauling sledges and buckets back to the shore at low tide. It was feared that foreign nationals were being exploited by gang masters to gather them.

A spokesman for the Welsh Government said it was encouraging people to report any razor clam fishing at the beach. Janet Finch-Saunders, Welsh Assembly member for Aberconwy, said enforcement must be "robust". "Over the past few years residents and business owners have raised many concerns with me regarding the influx of up to 150 individuals who are on the sands daily," she added. "There are fears that the huge amounts taken and the constant over-harvesting will lead to the destruction of these beds.

"I have called on the Welsh Government, the local authority, and other agencies to take proactive action to provide assurances that these beds will not be destroyed."

Razor clams are still being picked despite a ban meant to protect stocks

Eitem 3.1

P-05-757 Cael gwared ar y rhwymedigaeth ar ysgolion i gynnal gweithredoedd addoli crefyddol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Rhiannon Shipton & Lily McAllister-Sutton ar ôl casglu 1,333 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i basio deddf a fydd yn cael gwared ar y rhwymedigaeth ar ysgolion i gynnal gweithredoedd addoli crefyddol.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- De Caerdydd a Phenarth
- Canol De Cymru

P-05-765 Cadw canllawiau presennol ar gyfer Gwasanaethau Crefyddol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Iraj Irfan, ar ôl casglu cyfanswm o 2,231 llofnod – 2,209 o lofnodion ar-lein, a 22 o lofnodion ar bapur mewn deiseb amgen.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar i Gynulliad Cenedlaethol Cymru annog Llywodraeth Cymru i gadw gwasanaethau crefyddol yn ysgolion gwladol Cymru fel rhai ‘optio allan’ ac “o natur Gristnogol fras yn gyfan gwbl neu’n bennaf”, gan ystyried ffyrdd o sicrhau eu bod yn parhau i fod yn berthnasol i bobl sydd o grefydd wahanol a’r rhai sydd heb grefydd o gwbl.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Caerdydd
- Canol De Cymru

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-757 and P-05-765
Ein cyf/Our ref KW/01220/17

David John Rowlands AM
Chair - Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

31 July 2017

Dear David

Thank you for your letter of 24 July about petitions in relation to collective worship.

On balance there is clear strength of feeling both for and against maintaining collective worship. In order for me to give these matters my full consideration, I will respond to your questions in early September before the next scheduled Petitions Committee meeting. This will include my consideration of whether the Welsh Government will contemplate reviewing the law and guidelines surrounding collective worship, and whether the collective worship requirement placed on schools breaches human rights law.

I have previously stated that with curriculum reform being a driving focus for schools in Wales, it would not be appropriate to review collective worship until the new curriculum has been established. However, I will consider this position before replying to you in September.

Yours sincerely

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 108

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref: P-05-757 and P-05-765
Ein cyf/Our ref: MA - P/KW/3171/17

David John Rowlands AM
Chair - Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
CF99 1NA

20 September 2017

Dear David,

In my letter of 31 July, I undertook to provide an update on considerations regarding Collective Worship in schools in Wales.

As part of this process, I asked my officials to review this area, including a focus on the specific issues raised by the Committee around legislation and the compatibility of the current requirements with human rights law.

This has raised a number of complex legal and policy issues which require detailed consideration. In light of this, I intend to provide a more substantive response on this matter later in the Autumn.

Yours sincerely

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 109

**Coleg Busnes, Gwyddorau
Cymdeithas a'r Gyfraith**
Athrolys
Prifysgol Bangor
Gwynedd
LL57 2DG

PRIFYSGOL
BANGOR
UNIVERSITY

**College of Business, Social
Sciences and Law**
Athrolys
Bangor University
Gwynedd
LL57 2DG

Ffôn: +44 (0) 1248 388204
E-bost: a.mawhinney@bangor.ac.uk

Phone: +44 (0) 1248 388204
E-mail: a.mawhinney@bangor.ac.uk

14 August 2017

Dear Mr Francis,

I note with interest that following a petition on the matter, the Petitions Committee has asked the Cabinet Secretary for Education whether the Welsh Government will consider reviewing the current law and guidelines surrounding collective worship, and if any consideration has been given to the compatibility of the current requirements with human rights law.

I recently directed a two-year UK government-funded inter-disciplinary network that examined the law and policy on collective worship in schools throughout the UK. Our report was cited in the Research Brief which was prepared for the Committee. I enclose copies of the report and would be grateful if you could distribute them amongst the Committee members along with this note.

I would highlight a number of points.

1. The duty was introduced in 1944 'to help bolster the moral fibre of the nation' during the Second World War. Interestingly many Welsh MPs were strongly against it. In his speech against the introduction of the law, the Labour MP for Aberavon, William Cove, called it an unwelcomed 'revolution in British educational history' as never before had the British State mandated its non-religious state schools to promote a certain religious view. However, the Welsh MPs were outvoted and the Government passed the law arguing, inter alia, that 'it is impossible for the Anglo-Saxon conception of democracy to function unless it is based on the Christian ethic' and thus school worship needed to be introduced to support this ethic.

2. The duty introduced in 1944 was later copper-fastened and narrowed in the 1988 Education Reform Act: the worship now had to be 'wholly or mainly of a broadly Christian character.' This development was surprising given that a substantial number of parliamentary and government bodies had called for the duty to be completely abolished. As one commentator (Richard Cheetham) notes it was essentially a combination of the Christian religious right and the political right drawn from the Conservative Party, and with Mrs Thatcher's support, that successfully worked to ensure that the duty not only stayed but was narrowed in this fashion.

3. It is interesting to read the parliamentary speeches of the time and note the focus on England and the lack of attention paid to the different context and needs existing in Wales, including the lack of an established church here. For example, Baroness MacLeod in arguing for the law to be maintained held that 'The Christian religion is part of our country, part of our heritage, with the Queen as head of the Church and the nation', while Baroness Strange argued that 'Great Britain is supposed to be a Christian country. We have an established Christian religion'.

4. The key message from our report is that policymakers must, in deciding whether to maintain, abolish or reform the current duty, ask the following basic question: *'is there a need for a collective activity over and beyond that of a regular school assembly?'* A regular school assembly is understood as a time where pupils gather to share and celebrate news and achievements, and perhaps occasionally give short talks/presentations on topics of importance to them, but does not involve a religious element.

5. Various discussions on this question have failed to convince that there is such a need. At times there is talk of the need for building school community spirit and cohesion but the counter argument expressed is that this can be achieved through the regular assembly (as described above). Sometimes there is vague talk of the need for spiritual and moral development, and improved 'religious literacy', but when asked what this would look like in a 10 minute session at the start of the school day with a large group of pupils few concrete suggestions are put forward. Indeed, for many this type of development is better and more effectively achieved through curriculum activities and subjects. The current reform of the religious education curriculum in Wales represents an excellent opportunity and example of where such developmental and educational needs can be incorporated and met.

6. A focus on human rights issues can tend to mask the key question that needs to be addressed, i.e., *'is there a need for a collective activity over and beyond that of a regular school assembly?'* However, so long as the duty continues in schools, there are a number of human rights issues around the question of those who do not wish to participate in the worship. There must always be an opt-out for those who do not want to attend. Human rights law is very clear on this. The associated questions are:

(a) Who should decide, parent or child? The UN Committee on the Rights of the Child last year made it very clear to the UK that pupils of 'sufficient maturity' should be allowed to decide.

(b) Will opt-outs be used by families? Or, do fears of stigmatisation of the child and not wanting to be different discourage their use? Research shows that human rights cannot resolve the question at primary school level where the issues are often most acute. Whereas in secondary schools some pupils may be confident enough to use the right to opt-out and be able to cope with any peer/teacher pressure, for pupils of primary school age almost no parent will use the right of withdrawal. The last thing a young child wants is to look in any way remotely different from their friends, and dread the idea of their parents 'making a fuss' at school.

Parents, especially in smaller schools, also fear the family will be viewed with suspicion, making it harder for their child to fit in. In addition, there is an irony in viewing 'opt-outs' as a solution when talking about an activity that is aiming to be 'collective' and promoting cohesiveness in a school.

7. The law on collective worship in non-religious state schools has received a significant amount of attention in the last couple of years with a number of reports in addition to our own questioning its appropriateness in contemporary society (see, for example, Clarke, C & Woodhead, L. (2015) *A New Settlement: Religion and Belief in Schools* (Westminster Faith Debates); Commission on Religion and Belief in British Public (2015) *Life Living with Difference: Community, Diversity and the Common Good*; and Adam Dinham and Martha Shaw (2015) *REforREal Report: The Future of Teaching and Learning about Religion and Belief*).

8. In Northern Ireland (prior to the current political impasse) the Department for Education had in principle agreed to establish a working group to review the law.

9. Scotland does not have the same law on collective worship. Instead in Scotland the law requires schools to hold a minimum of six periods of 'Religious Observance' (religious schools) or 'Time for Reflection' (non-religious schools) a year. These are to be '*community acts which aim to promote the spiritual development of all members of the school community and express and celebrate the shared values of the school community*'. Research suggests that many schools struggle to know what to do during these periods, particularly so in second level schools.

10. In January I was invited to participate in a Chatham House Rule meeting in London where the aim was to consider the redrafting of the law for English schools. The meeting was convened by Rt Hon Charles Clarke and Professor Linda Woodhead with key English educational stakeholders. Here the sense was that the current law is unsustainable, particularly in a climate that demands respect for religious and belief diversity, and a focus on increased community cohesiveness.

I hope the above is of use to you in your future deliberations. I would be happy to provide further context and information if that would be helpful.

Best wishes,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Alison Mawhinney', written in a cursive style.

Dr Alison Mawhinney

Eitem 3.3

P-04-408 : Gwasanaeth i Atal Anhwylder Bwyta ymysg Plant a Phobl Ifanc

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ariannu'r Gwasanaeth i Atal Anhwylder Bwyta ymysg Plant a Phobl Ifanc yng Nghymru i'r un graddau â'r Gwasanaeth i Atal Anhwylder Bwyta ymysg Oedolion yng Nghymru.

Daeth i'm sylw bod symiau gwahanol o arian yn cael eu rhoi i Wasanaethau i Oedolion a Gwasanaethau i Blant a Phobl Ifanc ar gyfer ymdrin ag anhwylder bwyta. Ar hyn o bryd, mae'r Gwasanaeth i Atal Anhwylder Bwyta ymysg Oedolion yn cael £1 filiwn y flwyddyn gan Gynulliad Cymru, yn ogystal â phedwar grŵp darparu a hyfforddwyd gan arbenigwyr. Yn anffodus, mae gwaith ymchwil yn nodi'r ffaith bod pobl yn fwyaf tebygol o gael eu profiad cyntaf o anhwylder bwyta, yn enwedig Anorecsia Nerfosa, yn ystod eu glaslencyndod. Yn hanesyddol, roedd pobl yn cyrraedd glaslencyndod pan oeddent rhwng 12 a 15 oed. Fodd bynnag, bellach, mae hyn yn digwydd pan fydd pobl yn llawer iau ac felly mae'r ystadegau'n dechrau dangos bod mwy o blant iau yn dioddef o Anorecsia Nerfosa. Bydd pobl fel arfer yn dechrau dioddef o Fwlimia Nerfosa pan fyddant rhwng 18 a 25 oed. Fodd bynnag, fel gydag Anorecsia, gall hyn amrywio o berson i berson. Mae'r ffaith mai cymryd camau buan yw'r allwedd i sicrhau gwellhad cyflym mewn perthynas â'r ddau anhwylder, ac, yn ddiaw, pob anhwylder bwyta y gellir ei ddiagnosisio, sy'n atal goblygiadau ariannol hirdymor i'r Llywodraeth, yn gwneud y cais hwn yn fwy perthnasol. Felly, rwy'n ymbil ar y Cynulliad i ystyried hyn yn flaenoriaeth ar gyfer dadl i gael gwared ar y gwahaniaeth hwn drwy roi'r un swm o arian i'r Gwasanaeth i Atal Anhwylder Bwyta ymysg Plant a Phobl Ifanc Nghymru ag a roddir i'r Gwasanaeth i oedolion.

Cyflwynwyd y ddeiseb gan: Helen Missen

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 17 Gorffennaf 2012

Nifer y llofnodion: . 246

Vaughan Gething AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-04-408
Ein cyf/Our ref VG/02062/17

David John Rowlands AM
Chair - Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff Bay
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

29 August 2017

Dear David,

Thank you for your letter of 7 August in your capacity as Chair of the Petitions Committee, regarding Petition No. P-04-408 - Child and Adolescent Eating Disorder Service in Wales (CAMHS).

The Welsh Government takes mental health very seriously and this is why it is the largest area of health expenditure with ring-fenced funding of £629million in the current year.

In relation to funding for CAMHS services, we recognise the importance of children's mental health services and we have invested almost £8million of additional funding annually in CAMHS in recent years to speed up access to services and expand existing provision, particularly in relation to talking therapies, which form a core component in the treatment of eating disorders.

Of the £8million additional funding, £2.7million has also been specifically used to establish CAMHS crisis care teams. These teams work expanded hours in the evenings and at weekends to ensure young people presenting in crisis at accident and emergency units and elsewhere are able to have their needs met in a timely fashion.

The Together for Children and Young People (T4CYP) programme, launched in February 2015, is about ensuring the current system works more effectively across all sectors, not just specialist NHS services. One of the priorities of T4CYP has been to develop a care pathway for young people with co-morbid eating disorders.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

The latest data we have for the number of under 18 year old Welsh residents admitted where the primary diagnosis was for an eating disorder has remained relatively static in recent years. In 2016-2017, the figure was 98 young people from Wales.

We know that CAMHS services see the treatment of eating disorders as part of its core business and the Welsh Government has sought to strengthen this area, through the provision of an additional £250,000 per annum to recruit new specialist staff, up-skill existing staff and expand out-patient services.

You may have also seen my recent announcement of an additional £500,000 per annum to improve the transition experience of young people with an eating disorder from CAMHS to adult mental health services, in which we have also invested an additional £1million per annum.

I hope this is helpful.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink that reads "Vaughan Gething". The signature is written in a cursive, flowing style.

Vaughan Gething AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

P-04-408 Child and Adolescent Eating Disorder Service – Correspondence from the Petitioner to the Committee, 27.09.17

Dear Petitions Committee Chair

Thank you for allowing me to respond to the ministers letter.

It intrigues me that the minister appears to have ignored the original petition.

The intrigue is really that the minister has been wonderful in his explanation for provision of monies for general CAMHS services. He fails to realise that the petition is specific in the request to align monies that are provided across Wales for children and adolescent suffering with eating disorders, which are already provided at the sum of £1 million per annum for adult eating disorder services.

His predecessor only provided £250,000 specifically for the provision of a specialised eating disorder CAMHS service. This is based in South Wales, is a fantastic service, though Dr Gill Davis, and her team have a huge undertaking to train and equip other clinicians throughout Wales, plus they are only employed part time!

This appears to be an afterthought to all the other monies provided by his office in his letter.

As I referred to in my last letter, there needs to be a large injection of funds at the earlier treatment stages of an eating disorder for the illnesses not to become entrenched. The provision of the requested money, (plus inflation of the past 5 years!!) would ultimately save many years of anguish for the sufferer and families, plus would garner less long term care: the hit which would be taken by the Welsh government in provision through adult services.

Mr Vaughan speaks of the £500,000 provided for the transition from CAMHS to adult services for young people with eating disorders. I am part of the sub group that is working on how to spend this money wisely by employing new staff and the training of those employed. This will be a wonderful service that will help countless young people to make that transition. However, how much better it would be to provide specifically for early intervention, thus reducing those needing to access the transition.

Dr Glaze in North Wales has set up the SPEED tram, which is just that...early intervention. As it is in its first year, figures have not yet been provided to its efficacy, the early signs are that it is working incredibly effectively in steering young people to recovery quickly.

Dr Davies in South Wales has a huge undertaking to train clinicians across Wales, as is her remit from the Welsh Government. The funding of her service to become full time would free her and their team up to be more effective.

To be able to see replication of these two services rolled out across Wales would be a coup, and would save many years, and funds.

The figures provided on inpatient care of children with eating disorders is also a mis representation, as the directive is to keep young people in the community for treatment of their eating disorder.

The best evidence treatment remains Family Based Treatment (The Maudsley method, FBT) which is all about putting the treatment of children and young people firmly back in the family, with support from clinicians and a team.

Therefore, Mr Vaughan cannot use small numbers as proof of needing less funding.

I would also be interested to see how these figures stand alongside physical illness admissions, such as appendicectomies. No one would use the fact that an appendicectomy is life threatening to wait for treatment, and would always provide immediate and early care of a child who presents with the clinical symptoms of appendicitis. Why then are we not doing the same for those presenting with an eating disorder? Eating disorders have a high mortality, and so should be treated early to prevent this.

It would make interesting reading, and I would suggest is not that far different to the admission rate of children with eating disorders.

Thank you again for your insight, support and pressure in keeping this important issue on the agenda. I hope that it will eventually bring success and an alignment of funding.

I look forward to hearing from you following your next hearing

Helen Missen

P-04-505 Uned Anhwylderau Bwyta yng Nghymru

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i roi gwybod i Lywodraeth Cymru am yr angen brys i ddarparu uned anhwylderau bwyta arbenigol yng Nghymru.

Gwybodaeth ychwanegol:

Hoffem weld uned anhwylderau bwyta arbenigol yn cael ei hadeiladu yng Nghymru i leihau'r pwysau a'r anghyfleustra o orfod teithio mor bell o aelodau'r teulu a chyfeillion drwy orfod mynd i Loegr i gael triniaeth. Yn 2007, cydnabu'r Llywodraeth nad oedd triniaeth arbenigol ar gael yng Nghymru a bod angen i'r sefyllfa hon newid, ond bum mlynedd yn ddiweddarach rydym yn dal i aros am y newid hwnnw. Gwn o brofiad personol pa mor anodd yw bod mewn ysbyty mor bell o gartref, a chredaf y byddai cael uned anhwylderau bwyta yng Nghymru yn gwneud y broses o gael triniaeth ac o wella yn rhwyddach i ddiodefwyr o Gymru.

Prif ddeisebydd: Keira Marlow

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 8 Hydref 2013

Nifer y llofnodion : 526

Vaughan Gething AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref VG/01288/17

Mike Hedges AM
Chair - Petitions Committee
National Assembly for Wales
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

11 June 2017

Dear Mike,

Thank you for your letter of 24 May on behalf of the Petitions Committee regarding Petition P-04-505 – Eating Disorder Unit in Wales.

I am aware of the petition from Keira Marlow and I note her concerns in relation to this matter.

As with all other services, it is the responsibility of health boards to provide health services to meet the needs of their population according to their clinical need. The vast majority of people with eating disorders who require inpatient care would be treated locally within child and adolescent or adult mental health services where they can get the appropriate care and treatments which includes specialist care for eating disorders.

Whilst there are currently no single condition adult eating disorder units in Wales, within Children and Adolescent Mental Health Services (CAMHS) both of the Welsh inpatient units have significant specialist experience of managing young people with eating disorders, as around 40% of inpatients are admitted for conditions relating to eating disorders.

In 2012, we made annual funding of £1 million available to develop specialist community eating disorder teams for adults. Since 2013, we have invested an additional £250,000 a year in CAMHS services, which has provided new specialist staff and funded additional training for both inpatient and community services. This ensures that most people can be treated early and prevent the disorder escalating and requiring specialist inpatient care. It also ensures on the rare occasions when people do need to leave Wales for treatment they have the support they need to allow a speedier return.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 120

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

A review of inpatient eating disorder provision in Wales undertaken by Cwm Taf University Health Board on behalf of the Welsh Government in 2015 concluded there was no strong case for development of dedicated eating disorder provision at this time and given the investment in both adult and children's provision in recent years.

It may also be useful for the Committee to know that the Welsh Government's 2017-18 budget includes proposals to increase funding for eating disorder services in Wales by an additional £500,000. We are currently in the process of discussing with health boards how best to use this funding to benefit people with eating disorders.

In relation to the results of the formal review of the Eating Disorders Framework, an update of the evidence underpinning the Framework was undertaken by Public Health Wales in 2016. Our Together for Mental Health Delivery Plan 2016-19 includes a commitment to consider the need to review the *Eating Disorders Framework* following publication of NICE Guidance on Recognition and Treatment of Eating Disorders by March 2018. The NICE guidance was published in May 2017 and we will consider the need now to review the Framework.

I hope this information is helpful to the Committee.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink that reads "Vaughan Gething". The signature is written in a cursive, flowing style.

Vaughan Gething AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

**P-04-505 Eating Disorder Unit in Wales – Correspondence from the
Petitioner to the Committee, 15.09.17**

Dear Hannah,

I was unaware that additional funding was being put into the eating disorder service this year and even though money was added in 2013 and that there are facilities within CAMHS for those suffering with an eating disorder, I still think an adult inpatient unit is needed in Wales. This is because relapse is not uncommon among those suffering from an ED and if as an adolescent they were treated in CAMHS but relapsed badly as an adult, there is no Welsh inpatient service for them to access if they needed to. Also eating disorders are occurring for the first time more often during men and women of middle age and again there is no where for them to access inpatient treatment in Wales, this is why I think an adult inpatient hospital is still needed in Wales.

Best wishes,

Keira

P-04-648 Diwygio'r Cyfarwyddyd ar Olew a Nwy Anghonfensiynol 2015.

Manylion:

Rydym yn galw ar y Gweinidog Cyfoeth Naturiol i ddiwygio CYFARWYDDYD CYNLLUNIO GWLAD A THREF (HYSBYSU) (OLEW A NWY ANGHONFENSIYNOL) (CYMRU) 2015 er mwyn galw pob cais cynllunio'n ymwneud â datblygiadau olew a nwy anghonfensiynol i mewn. Mae'r datblygiadau hyn yn cynnwys drilio arbrofol am nwy siâl, methan gwely glo a nweiddio glo tanddaearol

Gwybodaeth Ychwanegol

Ar hyn o bryd mae'r Cyfarwyddyd yn ymwneud â cheisiadau sy'n cynnwys dulliau echdynnu anghonfensiynol penodol yn unig ac mae'r Awdurdodau Cynllunio Lleol yn tueddu i ganiatáu'r cais.

Nid yw'r Cyfarwyddyd presennol yn berthnasol i nweiddio glo tanddaearol er y gall effeithiau'r broses hon fod yr un mor niweidiol i'r amgylchedd a chymunedau. Nid yw ychwaith yn berthnasol i ddrilio arbrofol neu ddrilio prawf. Mae pryderon cynyddol ynghylch effaith drilio arbrofol, yn enwedig o safbwynt sŵn, traffig, y posibilrwydd o darfu ar gyrsiau dŵr ac o greu symudiadau seismig, creu safleoedd diwydiannol yng nghefn gwlad a'r effaith ar brisiau tai.

Os oes moratoriwm ar echdynnu, yna beth yw pwrpas archwilio? Os yw gwaith echdynnu wedi'i wahardd, mae'n annerbyniol ac afresymol caniatáu i waith archwilio fynd rhagddo.

Prif ddeisebydd: Councillor Arfon Jones

Ystyriwyd gan y Pwyllgor am y tro cyntaf:

Nifer y deisebwyr: 1,254 llofnod ar lein a 293 llofnod bapur. Mae 415 o lofnodion ychwanegol wedi cael eu rhoi mewn ar ôl i'r deiseb cau

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-04-648
Ein cyf/Our ref LG/01880/17

David John Rowlands AM
Chair - Petitions Committee
National Assembly for Wales

SeneddPetitions@assembly.wales

18

August 2017

Dear David

Thank you for your letter of 7 August requesting an update on how the Welsh Government will approach the handling of existing oil and gas onshore licenses and future policy.

As indicated in my letter of 28 June to the Committee, we are in the process of developing the evidence to inform the way forward. For clarification the licensing of Underground Coal Gasification will not be transferring to Welsh Ministers as it is a function of the Coal Authority rather than the Oil and Gas Authority.

We are somewhat dependent on information from and agreement with the UK Government regarding the transfer of the onshore petroleum licensing system. I would anticipate being able to provide the Committee with an up-date on the matter before the Christmas recess.

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 124

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-04-683 – Coed mewn Trefi

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Coed Cadw ar ôl casglu **2,258**

llofnod bapur

Geiriad y ddeiseb

Rwy'n cefnogi'r dyhead y dylai pob dinas, tref a phentref yng Nghymru fanteisio ar o leiaf 20% o orchudd canopi coed, i gyd fynd â maestrefi deiliog y lleoedd gorau i fyw

- *Rwy'n galw ar Lywodraeth Cymru i gefnogi hyn drwy sefydlu cronfa her ar gyfer plannu coed er mwyn gwella'r amgylchedd lle mae pobl yn byw*
- *Dylai hyn gefnogi'n arbennig, plannu coed brodorol a all ddarparu cynefin a ffynhonnell neithdar i bryfed peillio, a hefyd coed ffrwythau, a fydd yn darparu ffynhonnell gynaliadwy o fwyd.*
- *Byddwn yn ddiolchgar pe gallech roi gwybod i mi os ydych yn gallu dod.*

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- De Caerdydd a Phenarth
- Canol De Cymru

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-04-683
Ein cyf/Our ref LG/01879/17

David John Rowlands AM
Chair - Petitions committee.
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff Bay
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

KF August 2017

Dear David

Thank you for your letter of 7 August, regarding increasing tree canopy cover in Wales' towns and cities as a priority for the area statement process.

Natural Resources Wales (NRW) has responsibility for the preparation of area statements to facilitate the implementation of the Natural Resources Policy. Every area of Wales will be covered by one or more statements. Each statement will include information on the natural resources within the area it covers and will detail the benefits and opportunities that arise from their sustainable management. Area statements will therefore be a means for NRW and other public bodies to prioritise at a local level the opportunities arising from natural resources, including trees in towns and cities.

NRW has a wealth of Wales-related tree canopy evidence available to assist it in the preparation of area statements. They have published a country-wide study of urban tree canopy cover, '*Tree Cover in Towns and Cities*', contributed to technical good practice guidelines and participated in three 'iTree Eco Studies'. iTree Eco is a tool for quantifying the ecosystem services that can be delivered by urban trees, for example in relation to air quality improvement, carbon dioxide reduction and flood control, and assessing the value of them.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

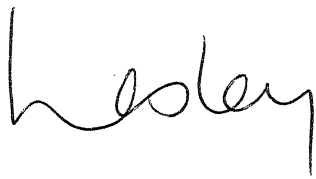
Tudalen y pecyn 126

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

The Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 establishes Public Service Boards for each Local Authority area in Wales, NRW is a member of each Board. Public Service Boards have responsibility for preparing and delivering Local Well-Being Plans for their respective areas which set out local objectives and steps for their delivery. Area statements will help Public Service Boards to develop their local objectives and plans. I am content, therefore, that there are already sufficient measures in place in order for each Public Service Board to consider tree canopy cover as part of their statutory duties when preparing their Local Well-being Plans and the NRW area statements.

Our forestry strategy '*Woodlands for Wales*' already recognises the benefits of urban trees and woodlands (Chapter 2.6 refers) however, during our refresh of it in early 2018, we will be compelled to consider their role further.

Lesley Griffiths AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Eitem 3.7

P-05-743 Rhowch Derfyn ar Fasnachu Anifeiliaid Anwes Egsotig yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan David Sedley ar ôl casglu 222 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i gymryd camau gweithredu yn erbyn masnachu mewn anifeiliaid egsotig sy'n cael eu dal a'u magu ar gyfer y fasnach anifeiliaid anwes yng Nghymru. Dylai hefyd wahardd trwyddedu pob busnes sydd ynghlwm â'r fasnach ddinistriol, greulon ac anfoesegol hon, gydag eithriadau clir ar gyfer canolfannau achub a chanolfannau achub trwyddedig.

Rydym hefyd yn annog Llywodraeth Cymru i ddilyn esiampl Llywodraeth yr Alban, sydd wedi ymrwymo i adolygu masnachu a mewnforio anifeiliaid egsotig ar gyfer y fasnach anifeiliaid anwes yn yr Alban ym mis Chwefror 2015, dan arweiniad Ysgrifennydd y Cabinet dros Faterion Gwledig a'r Amgylchedd. Er mwyn i Gymru gael ei chymryd o ddifrif yn y gymuned gadwraeth fyd-eang, rydym o'r farn na allwn gael ein gweld yn caniatáu i'r fasnach hon barhau yn ein gwlad ein hunain. Mae hyn yn amlygu pryderon Cymdeithas Milfeddygon Prydain (BVA), y Federation of Veterinarians of Europe (FVE) a'r RSPCA. Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod unrhyw newidiadau a gaiff eu gwneud i raglen Cymunedau yn Gyntaf yn gwarchod Canolfan Ieuenctid Forsythia rhag cael ei gau.

Gwybodaeth ychwanegol

Mae anifeiliaid fel mwncïod, 'meerkats', ymlusgiaid a chrwbanod yn anifeiliaid gwyllt sy'n perthyn i'w cynefin naturiol, ac ni ddylent fod mewn cewyll a thanciau gwydr yng nghartref rhywun. Caiff dros 1000 o rywogaethau o famaliaid, adar, infertebratau, ymlusgiaid, amffibiaid a physgod eu magu a'u dal ar gyfer y fasnach anifeiliaid anwes egsotig. Ein dadl ni yw mai dim ond yn eu cynefinoedd naturiol y gellir bodloni anghenion cymdeithasol, corfforol ac ymddygiadol cymhleth yr anifeiliaid hyn. Hefyd, ceir tystiolaeth gref sy'n cysylltu'r fasnach mewn anifeiliaid egsotig â dinistrio cynefinoedd a difodiant rhywogaethau yn y gwyllt. Ochr yn ochr â dioddefaint anifeiliaid o'r fath wrth deithio – gan gynnwys llawer o gofnodion am farwolaethau – gall anifeiliaid ifanc dyfu i fod yn oedolion peryglus a all fynd dros

ben llestri mewn amgylcheddau domestig nad ydynt yn addas i fodloni eu hanghenion lles am fwy o le a bwyd.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Abertawe
- Gorllewin De Cymru

P-05-743 End the Exotic Pet Trade in Wales – Correspondence from the Petitioner to the Committee, 19.09.17

Dear Hannah,

Thank you for forwarding the correspondence between Mike Hedges AM and Lesley Griffiths AC/AM Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs. I am also grateful for the opportunity to contribute further to the debate on the trade and keeping of exotic pets in Wales.

Worldwide tens of thousands of wild animals, including reptiles, large felines, primates, and others, are kept in private possession. Globally the trade in exotic animals is a multi-billion-pound-a-year industry. However, exotic “pets” are wild animals that do not adjust well to a captive environment. They require special care, housing, diet, and maintenance that the average person cannot provide. Animals enter the exotic “pet” trade from a variety of sources. Some are stolen from their native habitat; some are “surplus” from zoos or menageries; some are sold at auctions or in pet shops; while others come from backyard breeders. The Internet has dramatically increased the ease with which people can find and purchase wild animals for their private possession.

There are many instances of exotic “pets” purchased as infants being abandoned by their owners as they age and become impossible to control. Unfortunately, the majority of these animals are euthanized, abandoned, or doomed to live in deplorable conditions. Furthermore, many exotic “pets” can transmit deadly diseases — including herpes B, monkeypox, and salmonellosis — to humans. An estimated 90% of all reptiles carry and shed salmonella in their faeces. In the United States alone The Center for Disease Control (CDC) estimates that 93,000 salmonella cases caused by exposure to reptiles are reported each year. As many as 90% of all macaque monkeys are infected with herpes B virus, which although harmless to monkeys can be fatal in humans.

Wherever exotic “pets” are kept there are health risks. The Welsh Government in taking unilateral action to end the sale in exotic “pets” will not only be doing its duty to protect the people of Wales from the health risks associated with it, but also be adding its weight, and conscience, to the fight against the decline of species and the destruction of their habitats, threatened by it.

I believe the committee will find the following BBC article of great interest, as it specifically addresses the issues and concerns brought about by the trade in the UK.

Further to that, the link following it will take those interested to the RSPCA's report: Exotic Animals as Pets.

<http://www.bbc.co.uk/news/uk-36356363>

Wild animals at UK homes include lions, zebras and ...

www.bbc.co.uk

Wild animals including lions, crocodiles, rattlesnakes and zebras are being kept legally on private property across the UK, licensing figures reveal.

<http://politicalanimal.org.uk/wp-content/uploads/2016/01/ExoticsDec15WHdebate.pdf>

Once again, I am grateful for the opportunity to bring my concerns to the committee's attention, and I hope, by so being able to do, that a consensus for change will result, for the sake of humans and animals alike. The Government of Wales can bring an end to the cruel trade in exotic wild animals, and in so doing show the rest of the UK the way forward. All that is required is the conviction of the need to do it, and the will to carry that conviction out.

Best regards

David Sedley

Eitem 3.8

P-05-753 Cryfhau'r Fframwaith Deddfwriaethol a Rheoleiddiol Ynghylch Cyfleusterau Prosesu Pren Gwastraff

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Ysgol Caer Drewyn ar ôl casglu 232 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i:

Cyfarwyddo Cyfoeth Naturiol Cymru, awdurdodau lleol a chyrrff cyhoeddus perthnasol eraill i weithio gyda'i gilydd i ddefnyddio eu pwerau a'u dyletswyddau presennol i gymryd camau gorfodi effeithiol ac effeithlon o fewn y diwydiant ailgylchu.

Cryfhau'r fframwaith deddfwriaethol a rheoleiddiol lle bo angen er mwyn galluogi chyrrff cyhoeddus perthnasol i gymryd camau gorfodi mwy effeithiol ac effeithlon (gan gynnwys monitro), a'u galluogi i erlyn a gosod cosbau ariannol cryfach ar gwmnïau a chyfarwyddwyr cwmnïau unigol sy'n torri eu rheolaethau gweithredol fel amodau cynllunio neu delerau eu trwyddedau gweithredol a thrwyddedau amgylcheddol;

Adolygu'r deddfwriaeth bresennol i ganiatáu i'r cyhoedd, Gwasanaethau Tân ac Achub a chyrrff cyhoeddus adennill y costau o ymdrin ag achosion, fel y tân diweddar yn South Wales Wood Recycling Ltd, os canfyddir yr achoswyd y tân o ganlyniad i esgeulustod y cwmni, gweithred droseddol neu achosion eraill o dorri rheoliadau, amodau neu ganiatadau gan y cwmni.

Adolygu'r rheolau diogelu'r amgylchedd a rhoi cyfarwyddyd i awdurdodau lleol i sicrhau nad oes unrhyw fath o gyfleusterau prosesu pren gwastraff yn cael eu lleoli'n agos at safleoedd preswyl, safleoedd o ddiddordeb gwyddonol arbennig na safleoedd o bwysigrwydd i gadwraeth natur.

Cynnal asesiad cynhwysfawr ar y goblygiadau iechyd tymor hir yn sgil mewnanadlu'r llwch pren a achosir gan brosesu pren gwastraff a chynnal asesiad parhaus o'r haenau llwch a geir mewn cyfleusterau prosesu pren.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Ogwr

- Gorllewin De Cymru

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-753
Ein cyf/Our ref LG/01878/17

David John Rowlands AM
Chair - Petitions committee.
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff Bay
CF99 1NA

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

14 August 2017

Dear David

Thank you for your letter of 7 August, regarding Petition P-05-753 on strengthening the legislative and regulatory framework surrounding waste wood processing facilities.

In my letter of 23 April to Mike Hedges, I responded to the points raised in the petition. My subsequent letter of the 29 June dealt with a number of follow up points raised by Councillor Williams. The issues which are now being raised are quite technical in nature and refer to other information and discussions which Councillor Williams has had with Natural Resources Wales (NRW). To get a detailed response to these matters and a precise explanation of the action taken by NRW, it would be better for you to raise these matters with the Chair of NRW. Specifically on the point about compliance with the operating hours detailed in the planning consent, this is a matter for the Planning Authority and you may wish to raise it separately with Bridgend County Borough Council or Councillor Williams could possibly raise this with colleagues on the Planning committee.

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Environment and Rural Affairs

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 134

P-05-756 Diogelu cerddoriaeth fyw yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Richard Vaughan ar ôl casglu 5,383 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i gymryd camau i ddiogelu lleoliadau cerddoriaeth fyw yng Nghymru. Rydym yn gofyn yn benodol i'r Cynulliad gyflwyno'r egwyddor o 'asiant dros newid' sy'n sicrhau mai'r rhai sy'n datblygu unrhyw eiddo newydd sy'n gyfrifol am ddatrys problemau'n ymwneud â sŵn o fusnesau gerllaw sydd wedi'u sefydlu'n barod. Rydym yn galw ymhellach ar y Cynulliad Cenedlaethol i ddeddfu i ganiatáu i awdurdodau lleol gydnabod ardal o 'arwyddocâd diwylliannol cerddorol' fel rhan o'r fframwaith cynllunio.

Gwybodaeth ychwanegol:

Mae'r egwyddor o 'asiant dros newid' wedi'i mabwysiadu yn Lloegr ac mae'n diogelu lleoliadau cerddoriaeth fyw sydd wedi'u sefydlu eisoes drwy sicrhau mai'r person neu'r busnes sy'n gyfrifol am unrhyw newid sydd hefyd yn gyfrifol am reoli effaith y newid hwnnw. Felly, os caiff tai neu westy eu codi'r drws nesaf i leoliad cerddoriaeth fyw, cyfrifoldeb y datblygwr, yn hytrach na'r lleoliad cerddoriaeth fyw, yw lleihau effaith y sŵn. Os na chaiff yr egwyddor o 'asiant dros newid' ei mabwysiadu yng Nghymru, bydd datblygiadau newydd yn bygwth lleoliadau cerddoriaeth fyw. Dyma sy'n digwydd ar Stryd Womanby yng Nghaerdydd, lle bwriedir adeiladu gwesty newydd. Yn ogystal â hyn, ar hyn o bryd mae Maer Llundain yn cynnig cydnabod rhannau o Lundain fel 'ardal o arwyddocâd diwylliannol cerddorol'. Rydym yn credu y dylai awdurdodau lleol Cymru fedru dewis gwneud hyn hefyd, yn enwedig yn achos lleoedd fel Stryd Womanby, lle dechreuodd gyrfa cynifer o gerddorion Cymru.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- De Caerdydd a Phenarth
- Canol De Cymru

Eitem 3.10

P-05-759 Ailagor Ffordd Goedwig Cwmcarn adeg y Pasg 2018

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan The Friends of Cwmcarn Forest Drive ar ôl casglu 1450 llofnod - 353 ar bapur a 1097 ar-lein.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ddarparu'r dull angenrheidiol i ganiatáu i Gyfoeth Naturiol Cymru ailagor Ffordd Goedwig Cwmcarn yn llawn i geir preifat adeg y Pasg 2018.

Gwybodaeth ychwanegol:

Yn ystod haf 2014, dywedodd Cyfoeth Naturiol Cymru y byddai Ffordd Goedwig Cwmcarn, a elwir hefyd yn Daith Cwmcarn, ar gau am o leiaf ddwy flynedd o fis Tachwedd 2014, a bod hyn yn angenrheidiol oherwydd haint llarwydd Japan yn nyffryn Cwmcarn a'r llechweddau cyfagos. Mae'r broses o gael gwared ar y llarwydd bellach bron wedi'i gwblhau ac mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn dechrau adfer y llwybrau beiciau a llwybrau troed, ond nid ymddengys fod bwriad adfer Taith Cwmcarn, er bod y mwyafrif helaeth o'r llwybr heb ei niweidio. Mae canolbwyntio ar ddefnyddwyr ceir preifat y ffordd yn annheg ac yn ddianghenraid pan fydd defnyddwyr eraill dim ond yn wynebu amhariad dros dro. Mae llawer o'r rhai sy'n cael mynediad i'r Ffordd gyda char preifat yn gwneud hynny am na allant symud llawer - mae rhai yn deuluoedd gyda phlant bach, mae llawer yn hŷn, yn anabl neu o'n cymunedau lleiafrifoedd ethnig a mewnfudwyr. Mae methu â darparu cyfleuster ar gyfer y bobl hyn yn wahaniaethol, yn enwedig pan fo cynlluniau, a'r arian ar gael, i ddarparu cyfleusterau pellach ar gyfer defnyddwyr eraill. Mae diffyg ffordd sy'n gwbl hygyrch yn amddifadu'r bobl hynny sydd fwyaf difreintiedig yn ddiwylliannol ac yn fateryddol o'u prif gyfleuster ar gyfer iechyd a lles. Mae ein sefydliad, Cyfeillion Ffordd Goedwig Cwmcarn eisiau mynediad cyfartal i holl ddefnyddwyr Taith Cwmcarn ac yn galw ar Lywodraeth Cymru a Chyfoeth Naturiol Cymru i ddarparu ffordd o wneud hyn yn bosibl.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Islwyn
- Dwyrain De Cymru

**Cyfoeth
Naturiol
Cymru**
**Natural
Resources
Wales**

Ein cyf/Our ref:
Eich cyf/Your ref:

Ty Cambria / Cambria House
29 Heol Casnewydd / 29 Newport Road
Caerdydd / Cardiff
CF24 0TP / CF24 0TP

Ebost/Email:
Emyr.roberts@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk
Emyr.roberts@naturalresourceswales.gov.uk

Ffôn/Phone:
0300 065 4444

Mr David J Rowlands, AM
Chair of the Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

4 September 2017

Re: Petition P-05-759 Re-open the Cwmcarn Forest Drive at Easter 2018

Dear Mr Rowlands,

Thank you for your letter of 7 August 2017 concerning Cwmcarn Forest Drive and the petition requesting the reinstatement of the scenic drive.

At the outset I should make clear that we fully understand the concerns of the community, and that we are in contact with Mr Southall on a regular basis. We recognise the importance of the site, not just to the local community but to many others who use the site. For that reason, we continue to invest in the site following the removal of infected larch trees; to that end, 170,000 trees will be planted over the next 12 months to provide a more diverse forest than has been present in the recent past.

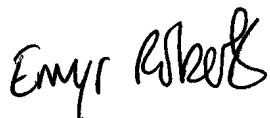
We continue to work with Caerphilly County Borough Council (CCBC) on the feasibility study; however, we are currently unable to give a precise commitment as to when we will be in a position to commission that study. Our focus to date has been on planning the replanting schemes, but I would like to reassure you that we do see the study as priority and will endeavour to move forward this matter as quickly as possible. We will provide you with an update as soon as possible.

I should like to add that the feasibility scheme will only suggest medium to long term options, and the question of reinstatement of the drive is obviously one of the concerns of the community. We are currently looking at the condition of the drive and will be assessing the costs of such reinstatement; we will then be in a better position to understand how we proceed further.

The community has also expressed concerns about the opening up of new mountain bike trails at a time when we have been unable to reinstate the drive. These new trails, although on the Welsh Government estate, are a proposal being developed by CCBC at no cost to NRW.

Finally, can I reiterate that we do understand the concerns of the community and will continue to work closely with them as we want as many people as possible to enjoy the facilities provided at Cwmcarn. We will aim to update you within two months on progress.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink that reads "Emyr Roberts". The signature is written in a cursive style with a large, stylized 'R'.

Emyr Roberts

**Prif Weithredwr, Cyfoeth Naturiol Cymru
Chief Executive, Natural Resources Wales**

24 Mount Pleasant Terrace, Pontywaun, Crosskeys, NP11 7GH

David Rowlands AM
Chair – Petitions Committee
National Assembly for Wales,
Ty Hywel,
Cardiff Bay,
Cardiff,
CF99 1NA

robertsouthall@outlook.com

Sunday 24 September

2017

Dear David

Thank you very much for forwarding Emyr Robert's letter. I have to say that I am absolutely flabbergasted with Mr Roberts' response as our society has been told by NRW that the feasibility study is 'happening' for the last eighteen months. We actually thought that this feasibility study had started but they wanted to keep it under wraps. Please ask Mr Roberts how could NRW say 'we continue to work with Caerphilly County Borough Council (CCBC) on the feasibility study' if it has not yet been commissioned? It strikes me that Mr Roberts and his organisation think themselves completely unaccountable to your committee, and to the National Assembly for Wales, and because of this they see it is acceptable to sell half-truths and outright fabrications to you as well as to our society.

Secondly I have to take Mr Roberts to task when he says 'we are in contact with Mr Southall on a regular basis'. It has been over six months now since I received any update on NRW's work in the Nant Carn valley which I could forward to the committee members of the Friends of Cwmcarn Forest Drive –this was actually before our last public meeting which you attended –I checked and it was 20

February 2017. I have been in touch with NRW officials since then but the only communications I have had with them have been over the extension to the cycle tracks in the Cwmcarn valley and my request for a path clearance for a walk I led for the Twmbarlwm Society in June. We have been told that Sally Tansey, their regional land manager, would update us but we have had no information from her since the last public meeting and she has not responded to any of my emails since March.

Mr Roberts also seems to be down playing the whole purpose of the feasibility study when he writes “I should like to add that the feasibility scheme will only suggest medium to long term options, and the question of reinstatement of the drive is obviously one of the concerns of the community” –so what is the point of commissioning yet another expensive study – NRW and CCBC have at least two other studies from the last decade. It makes us think that the whole purpose of this study was simply a stalling tactic and this is again apparent when he writes “We are currently looking at the condition of the drive .... “ We have to ask how long does it take? If it takes them this long to look at the condition of the drive, then it will take a decade for NRW to assess the costs of such reinstatement. I can walk around the entire length of the forest drive in about 2 hours and it seems to me that, although there are some sections which will need complete replacement, over eighty percent is as good as it was before the Drive was closed three years ago.

We also expressed concerns about the opening up of new mountain bike trails and Mr Roberts refers to this in his letter stating that these “new trails, although on the Welsh Government estate, are a proposal being developed by CCBC at no cost to NRW.” I am afraid my committee feels that this response is disingenuous. CCBC could not have made a planning application if it did not have the agreement of NRW as it is on their land. It seems to us that CCBC and NRW can get together to look at the condition of the land over which the track is to run and to make decisions about its suitability and for NRW to give permission to CCBC to press ahead with the project and yet NRW just does not have time to consider re-instating the Forest Drive which would bring a great deal of pleasure to those in our community who lack the mobility to make use of these ‘elite’ cycle tracks. We would like to re-iterate here that these cycle tracks are for ‘the few’ whereas the Forest Drive was for ‘the many’ i.e. those who wish to access the drive in their cars perhaps because of limited mobility or those with young children, are being overlooked in favour of the needs of a relatively small number of mountain bikers who are usually young, fit and affluent males, often from outside of Wales. It should also be stated that the public paid a fee to drive around the Forest Drive whereas cyclists pay nothing to ride on these cycle tracks. Further to this, in respect to the issue of the new cycle track, we must ask Mr Roberts if Robert Campbell, Mountain Bike Manager for NRW, will be involved with the new cycle trail if it goes ahead. If he will then that means

that NRW are financially involved. In addition, we must also ask who is responsible for the upkeep of this new cycle track. If it is CCBC then our society will be asking questions about where that money is coming from. CCBC cannot seem to be able to clear footpaths, and definitely not bridleways, so it should not really have the resources to keep a cycle track up in tip top condition. The grant would only pay for the instalment of the trail and it would not provide for the upkeep.

Since our last correspondence we have been made aware that Ken Skates AM, the Welsh Government's Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure, stated in a response to a question raised by Rhianon Passmore AM (Lab-Islywn) in late June or early July that the Welsh government hopes to re-open the Forest Drive to cars in 2019 as a part of a government programme of works for that year -If my memory is correct I was told that the year 2019 will be the 'year of exploration' or some such thing. I have not been able to get more details on this but I think that it would be worth your committee writing to Ken Skates to see whether he is willing to make a statement on this. Obviously this is especially relevant to the question raised by our petition as it asks for the Welsh Government to help source the finances required to re-open the Forest Drive and if there is a requirement to draw on European Union (WEFO) funding then time is now of the essence and it should be done as soon as possible.

Once again I would like to stress that our society understands that these issues take time to resolve but we strongly believe that when the Welsh government has a will they will usually find a way. The fifteen hundred people who have signed our latest petition certainly think that this is the case and for this reason we would like to request that the Petitions Committee keep our petition active. We believe that this is essential if we are get a positive outcome for 'the many' and not just for 'the few' and we continue to hope that the Welsh Government will provide the resources to ensure that the drive is once again open to private cars.

Yours faithfully

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'R Southall', written in a cursive style.

Robert Southall
Chair, Friends of Cwmcarn Forest Drive

Eitem 3.11

P-05-690 – Arwynebu Ffordd A40 Rhaglan–Y Fenni.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Sara Jones ar ôl casglu 22 llofnod.

Mae'r ddeiseb wedi casglu 142 o lofnodion ar wefan e- ddeiseb arall.

Geiriad y ddeiseb

Mae'r ddeiseb hon yn galw ar Lywodraeth Cymru i newid yr hen arwyneb concrit ar ffordd yr A40 o Rhaglan i'r Fenni, am darmac tawel (Whispering Tarmac).

Mae'r Cynllun Gweithredu ynghylch Sŵn (2013–18) yn nodi y dylid rhoi blaenoriaeth i'r ffordd hon, ar ôl derbyn yr ymatebion i'r ymgynghoriad ac ar ôl gwneud y mesuriadau. Er hynny, ni chafwyd unrhyw gynnydd er gwaethaf galwadau parhaus gan drigolion, y Cynghorydd Sir lleol, yr Aelod Cynulliad a'r Aelod Seneddol.

Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn nodi y dylid rhoi'r flaenoriaeth gyntaf i'r ffordd hon, o ystyried y pryderon niferus a godwyd gan y cyhoedd a chynrychiolwyr a'i bod wedi'i nodi o dan Gynllun Gweithredu ynghylch Sŵn presennol Llywodraeth Cymru.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Mynwy
- Dwyrain De Cymru

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref KS/01977/17
Mike Hedges AC
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau

government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

21 Mehefin 2017

Annwyl Mike

Diolch ichi am eich llythyr dyddiedig 2 Mehefin ynghylch Deiseb P-05-690: Arwynebu Ffordd A40 Rhaglan-y Fenni. Diolch hefyd am anfon ataf sylwadau diweddaraf y deisebwyr a Nick Ramsay AC.

Fel yr eglurwyd mewn ymatebion blaenorol, nid yw oes yr A40 wrth y lleoliad hwn wedi dod i ben, ac ar hyn o bryd nid oes cynlluniau i osod wyneb newydd arni. Serch hynny, yn y flwyddyn ariannol bresennol bydd gwaith yn dechrau i gynllunio mesurau lliniaru sŵn ar gyfer rhan Blaenoriaeth 1 o gylchfan ffordd yr A40/Brynbuga. Disgwylir gweithredu yn 2018/19, gan ddibynnu ar y cyllid sydd ar gael ac yn unol â blaenoriaeth y cynlluniau eraill yn y rhaglen. Fel arfer mae mesurau eraill, megis gosod ffensys sŵn, yn lleihau sŵn yn y tymor hir yn well na gosod wyneb newydd a all fod yn llai effeithiol dros amser.

Adolygir y rhestr flaenoriaeth bresennol hefyd yn ystod y flwyddyn ariannol hon ar ôl cynnal arolwg sŵn newydd o'r rhwydwaith traffyrdd a chefnffyrdd. Mae'n bwysig nodi, felly, y gallai blaenoriaethau newid a gallai rhannau newydd o gefnffordd ddod yn rhan o'r rhaglen.

Yn gywir,

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

**P-05-690 Resurfacing of the A40 Raglan–Abergavenny Road –
Correspondence from the Petitioner to the Committee, 19.09.17**

Dear Hannah

Having listened to today's discussion I note the Ministerial correspondence suggests the road is not deemed a priority. I ask that members examine the attached letter (which I've previously issued) which was provided by the then Minister in 2014 which states the road is deemed a priority and that works would take place. I would ask the committee reviews this letter in light of the Minister's response at their earliest convenience.

Regards

Sara

Edwina Hart MBE CStJ AC / AM
Gweinidog yr Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth
Minister for Economy, Science and Transport

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref EH/05432/14

Cllr Sara Jones
Llanover Ward
Monmouthshire County Council

SaraJones2@monmouthshire.gov.uk

3 November 2014

Dear Cllr Jones,

Thank you for your email of 12 October regarding timescales for resurfacing the A40.

Parts of this road were identified as priority areas for mitigation work in our Noise Action Plan. A resurfacing scheme is being designed in the current financial year. However timing of the actual works will be dependent on available funding in 2015/16. I will update you once next year's programme has been agreed.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Edwina Hart'.

Eitem 3.12

P-05-726 – Rhoi Rhyddhad Ardrethi i Awdurdodau Lleol ar gyfer Cyfleusterau Hamdden a Diwylliannol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Ryan Dansie, ar ôl casglu llofnodion

Geiriad y ddeiseb

Oherwydd y pwysau cynyddol ar gyllidebau, mae awdurdodau lleol yng Nghymru yn ystyried creu ymddiriedolaethau elusennol i gymryd drosodd y gwaith o redeg gwasanaethau cyhoeddus fel llyfrgelloedd a chanolfannau hamdden.

Y brif fantais o drefniant o'r fath yw'r rhyddhad ardrethi y byddai gan elusen hawl i'w gael. Mae hyn gyfystyr â symud arian o'r gronfa ganolog o ardrethi annomestig ac i gyllideb yr awdurdodau. Nid oes unrhyw arian cyhoeddus yn cael ei arbed yn gyffredinol, er bod gorbenion sy'n gysylltiedig â sefydlu trefniadau o'r fath a all gynnwys gwneud taliadau i ymgynghorwyr preifat arbenigol.

Mae Cyngor Sir Penfro ar fin dechrau'r broses o greu elusen i gymryd drosodd y gwaith o redeg yr holl wasanaethau hamdden a diwylliannol yn y sir gyfan. Mae bron yn anochel y bydd awdurdodau lleol eraill yng Nghymru yn gwneud yr un peth er mwyn ymdrin â'r pwysau amhosibl ar eu cyllidebau eu hunain.

Rwy'n galw ar Lywodraeth Cymru i newid y rheolau rhyddhad ardrethi fel bod yr holl gyfleusterau hamdden a diwylliannol a gaiff eu rhedeg gan awdurdodau lleol yn cael eu hystyried yn yr un modd ag elusen. Os na chaiff hyn ei wneud, collir yr incwm ardrethi busnes hwn o hyd drwy greu'r ymddiriedolaethau elusennol hyn, ond byddwn yn colli rheolaeth ar ein gwasanaethau cyhoeddus yn ddiangen yn y broses.

Dylid cael gwared ar y cymhelliant diangen hwn i allanoli ein gwasanaethau hamdden a diwylliannol pwysig. Er nad oes unrhyw ddata ar gael ar hyn o bryd, gellir damcaniaethu y byddai'r gymhareb cost a budd ariannol a fyddai'n deillio o'r buddsoddiad hwn mewn seilwaith yn y rhanbarth yn gadarnhaol, ac rydym yn gobeithio y bydd y Llywodraeth o leiaf yn ystyried y cynnig hwn.

P-05-734- Gwahardd Codi Ffioedd Asiant Gosod ar Denantiaid.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Shelter Cymru ar ôl casglu 328 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym ni sydd wedi llofnodi isod yn galw ar y Cynulliad Cenedlaethol i annog Llywodraeth Cymru i roi terfyn ar yr arfer annheg o godi ffioedd asiant gosod ar denantiaid.

Yn gynharach eleni, bu cefnogwyr ymgyrch Shelter Cymru siopa yn gwsmeriaid cudd i asiantau gosod ledled Cymru a chanfuont nad yw mwy na hanner (55%) yn hysbysebu ffioedd ar eu gwefannau fel sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith. Canfu'r astudiaeth y gallai tenant dalu rhwng £39.99 a £480 am yr un gwasanaeth, gan ddibynnu pa asiant oedd eu landlord wedi dewis ei ddefnyddio.

Y realiti yw nad oes y fath beth â dewis i ddefnyddwyr gyda ffioedd tenantiaid, ac mae perygl gwirioneddol bod tenantiaid a landlordiaid yn gorfod talu dwywaith am yr un gwasanaeth. Rydym yn credu y dylai Cymru ddilyn esiampl yr Alban a gwahardd ffioedd i denantiaid. Mae'r sector rhentu preifat yn yr Alban yn dal i ffynnu ac mae tri chwarter o asiantau'r Alban yn dweud bod y gwaharddiad heb gael unrhyw effaith, neu wedi cael effaith gadarnhaol, ar eu busnes.

Mae asiantau gosod Cymreig yn mwynhau twf mewn busnes oherwydd Rhentu Doeth Cymru, sy'n annog landlordiaid llai i gofrestru ag asiantau. Fodd bynnag, mae ffioedd gosod gormodol yn gwthio tenantiaid i ddyled a'i gwneud yn fwy anodd i awdurdodau lleol atal digartrefedd. Gweithredwch yn awr i roi bargaen deg i'r nifer cynyddol o rentwyr preifat yng Nghymru.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Abertawe
- Gorllewin De Cymru

P-05-734 Ban Letting Agent Fees to Tenants – Correspondence from the Petitioner to the Committee, 25.09.17

We have discussed this as a team, here are our comments:

We strongly welcome that the Welsh Government has announced its intention to introduce legislation within the next year to end letting fees to tenants. This fulfils the objective of our petition. We note that the recent consultation document used our letting fees report extensively as evidence. We look forward to working with the Government over the next year to help develop the detail of the legislation.

In light of our comments does this mean that our petition will be withdrawn. What are the next steps?

Thanks

Laura

P-04-472 Gwnewch y Nodyn Cyngor Technegol Mwynau yn ddeddf

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i wneud y Nodiadau Canllaw Nodyn Cyngor Technegol Mwynau, yn arbennig y rheini'n ymwneud â chlustogfa 500 metr o amgylch gweithfeydd brig, yn orfodol yn neddfau cynllunio Cymru.

Gwybodaeth ychwanegol: Ar 20 Ionawr 2009, cyflwynodd Jane Davidson, y Gweinidog Amgylchedd, nodiadau canllaw Cyngor Technegol Mwynau Glo (MTAN) a oedd newydd eu cyhoeddi, ar gyfer Cymru, a nododd: “.. bydd y Nodyn Cyngor Technegol Mwynau Glo yn cyflawni'r addunedau (yn 2008) i gyflwyno Aseidiadau Effaith ar Iechyd ar gyfer ceisiadau glo, ynghyd â chlustogfeydd, a gyda phwyslais ar weithio'n agos â chymunedau lleol. Mae'n ailddatgan yr ymrwymiad (yn 2008) i glustogfa 500m.” Yn 2009 nid oedd gan Lywodraeth Cymru'r pŵer i wneud ei chanllawiau cynllunio yn ddeddf. Mae ganddi'r pŵer bellach

Prif ddeisebydd: Dr John Cox

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 16 Ebrill 2013

Nifer y llofnodion: 680. Casglwyd deiseb gysylltiedig 330 o lofnodion

Eitem 4.2

P-04-575 Galw i Mewn Pob Cais Cynllunio ar Gyfer Cloddio Glo Brig

Manylion:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i alw i mewn pob cais cynllunio ar gyfer cloddio glo brig dros gyfnod o ddeg mlynedd neu sydd dros 350 hectar o faint gan fod goblygiadau'r datblygiadau hyn yn bellgyrhaeddol ac yn hirsefydlog gydag effeithiau y tu hwnt i'r ardal leol.

Prif ddeisebydd United Valleys Action Group

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 15 Gorffennaf 2014

Nifer y llofnodion: 130 – Casglodd ddeiseb gysylltiedig a oedd yn ymwneud â chais cynllunio penodol dros 6500 o lofnodion

Yn rhinwedd paragraff(au) ix o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon